

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Landvæsens- og overlandvæsens- kommissionskendelser af almindelig interesse

Hæfte XV

Landvæsenskommissionskendelser 1958-59

Overlandvæsenskommissionskendelser 1958-59

REDIGERET AF

O. HARPØTH OG ERIK HASTRUP

DOMMER

LANDSDOMMER

JURISTFORBUNDETS FORLAG

København, juli 1960

Landvæsens- og overlandvæsens- kommissionskendelser af almindelig interesse

Hæfte XV

Landvæsenskommissionskendelser 1958-59

Overlandvæsenskommissionskendelser 1958-59

REDIGERET AF

O. HARPØTH OG ERIK HASTRUP

DOMMER

LANDSDOMMER

JURISTFORBUNDETS FORLAG

København, juli 1960

**Overlandvæsenkommissionen for Holbæk
m. fl. amtsråds kredse.**

Kendelse af 17. januar 1958 i sag nr. 1/1956.

Vand II. (*Kloakanlæg. Mose benyttet som bundfældningsbassin for spildevand*). Da overlandvæsenkommissionen fandt, at udledning af urensset spildevand i en mose som den foreliggende i almindelighed er utilfredsstillende, pålagde den den kommune, der havde udført kloakanlægget, efter forløbet af 5 år påny at forelægge sagen for en landvæsenkommission, som da kunne tage stilling til, hvorledes forholdene i den forløbne tid havde udviklet sig. Den erstatning, der ved landvæsenkommissionens kendelse var tillagt mosens ejer, blev derhos forhøjet.

Den indankede kendelse er afsagt den 9. november 1956 af landvæsenkommissionen for Maribo amtsråds kreds, og ankebegæring er indgivet den 29. december 1956. . . .

Det er ved landvæsenkommissionens kendelse bestemt, at kloakanlægget skal gennemføres som i kendelsen nærmere angivet med udløb i en på matr. nr. 15 b og 15 d Kældernæs by, Stokkemarke sogn, beliggende mose, der skal virke som bundfældningsbassin for spildevandet, og det er derhos bestemt, at appellanten, der er ejer af mosen, er pligtig at lade kloakledningen henligge uforstyrret med frit afløb til og gennem mosen og i det hele ikke foretage nogen handling, som hindrer mosens anvendelse som bundfældningsbassin, ligesom ejeren skal være

pligtig at tåle, at der ved kommunens foranstaltning foretages eftersyn og vedligeholdelsesarbejder ved anlægget, i hvilken henseende kendelsen skal tinglyses som servitutstiftende på nævnte ejendom med påtaleret for Stokkemarke kommune. For de ejeren påførte ulemper og eventuel forringelse af ejendommen er der ved kendelsen tillagt ham en erstatning, stor 1.800 kr., der med panthavnernes samtykke udbetales ham efter arbejds udførelse.

Appellanten har for overlandvæsenkommissionen nedlagt principal påstand på, at den omhandlede kloakledning føres udenom hans ejendom. Subsidiært er nedlagt påstand på, at vandet underkastes rensning, inden ledningen føres til udløb i mosen, og mest subsidiært er den tilkendte erstatning påstået forhøjet.

Til begrundelse for sin principale påstand har appellanten blandt andet anført, at det vil medføre meget væsentlige gener for hans ejendom, såfremt spildevandet i urensset stand føres til udløb i mosen. Mosen er beliggende ca. 100 m fra hans beboelse, og tilførsel af større kvanta spildevand vil medføre en betydelig forrådnelseslugt. Det er derhos anført, at appellanten i perioder benytter vandet i mosehullet til husholdningen, da ejendommens brønd ofte er ude af stand til at give tilstrækkeligt vand, samt at vandet i mosen benyttes til kreaturvanding og til markvanding i tørre perioder. Endvidere har appellanten henvist til, at han driver fiskeri

i mosen, og at det havde været hans hensigt, når vegetationen i mosen var blevet dertil egnet, at benytte mosen til udsættelse af fiskeyngel, hvilket er umuliggjort.

Med hensyn til den subsidiære påstand anførtes, at det måtte være muligt at indskyde et rensningsanlæg, som kunne rense vandet inden dets udløb i mosen, og med hensyn til påstanden om erstatningens forhøjelse fastholdt appellanten sit for landvæsenskommissionen fremsatte krav om en erstatning på 10.000 kr. . . .

Stokkemarke kommune har nedlagt påstand på stadfæstelse . . .

Udledning af urensset spildevand i en recipient som den i nærværende sag omhandlede mose, kan efter overlandvæsenskommissionens opfattelse – idet man forudsætter, at der i mosen foregår en afslamning, der svarer til resultatet af behandlingen i et bundfældningsbassin – ikke i almindelighed anses for tilfredsstillende, fordi mosen herved kan betyde et hygiejnisk faremoment, hvorhos den stadige tilførsel af slam vil kunne frembringe overhåndtagende forrådnelsesfænomener i recipienten, således at der opstår uheldige forhold. En fremgangsmåde som den i sagen valgte vil derfor kunne føre til,

at der kun opnås en midlertidig løsning af spildevandsspørgsmålet. . . .

Overlandvæsenskommissionen finder . . . at spørgsmålet om udledningen af det urensede spildevand i mosen efter forløbet af 5 år fra nærværende kendelses afsigelse af Stokkemarke kommune bør indbringes for en landvæsenskommission, der må tage stilling til, hvorledes forholdene i og ved mosen har udviklet sig i den forløbne tid, herunder også hvorledes kloakvandet influerer på afløbet fra mosen.

Det er videre overlandvæsenskommissionens opfattelse, at der ved etablering af kloakvandets afledning til appellanten mose og ved den begrænsning, der herved er sket i hans adgang til benyttelse af mosen, er sket en sådan indskrænkning i hans ejendomsret, at den ham tillagte erstatning bør forhøjes. . . .

Under hensyn til det anførte og de ulemper af forskellig art, der ved det urensede kloakvands afledning til mosen er hidført for appellanten, herunder den påståede nødvendighed af at indlægge drikkevand fra Kældernæs vandværk på hans ejendom, finder overlandvæsenskommissionen, at den appellanten tillagte erstatning bør forhøjes til 3.500 kr.

Overlandvæsenskommissionen for Odense m. fl. amtsråds kredse.

Kendelse af 11. februar 1958 i sag nr. 3/1956.

Vand II. (Kloakanlæg. Spørgsmål om inddragelse af områder under anlægget i medfør af vandløbslovens § 74, stk. 3.) En landvæsenskommission havde under henvisning til vandløbslovens § 74, stk. 3, bestemt, at nogle områder, der kunne få naturligt afløb til et påtænkt rensningsanlæg, af hensyn til såvel sundhedsmæssige og hygiejniske forhold som til forurening af recipienten, skulle inddrages under et kloakanlæg, uanset at såvel vedkommende kom-

munalbestyrelse som samtlige lodsejere i de pågældende områder protesterede. Overlandvæsenskommissionen, der var enig med landvæsenskommissionen i det principielt rigtige i at inddrage de pågældende områder under kloakanlægget, ophævede dog bestemmelsen om områdernes inddragelse under hensyn til de forholdsvist meget store offentlige investeringer, som den tyndt befolkede kommune stod overfor; men det pålagdes kommunalbestyrelsen inden 5 år fra kendelsens dato at indbringe spørgsmålet om områdernes kloakering for en landvæsenskommission.

Ved skrivelse af 20. november 1956 har Lumby sogneråd efter henvendelse fra lodsejerne i Grønnegyden og Haugeområdet anmodet om, at der må blive nedsat en overlandvæsenskommission til prøvelse af en af landvæsenskommissionen for Odense amtsrådsreds den 26. september 1956 afsagt kendelse angående kloakering af arealer under Hedelundgården, Grønnegyden og Haugeområdet. . . .

Landvæsenskommissionen blev nedsat i 1952 efter begæring af Lumby sogneråd i anledning af den da påbegyndte udstykning af et af sognerådet erhvervet areal af Hedelundgården i Stige.

Det oprindelige projekt var udarbejdet af civilingeniør Culmsee på sognerådets vegne og omfattede etablering af kloakledninger i de nye veje på det pågældende areal – kaldet »Hedelundparken« – og et mekanisk rensningsanlæg, gennem hvilket spildevandet ledes ud til kanal 9 – også kaldet »Everrenden« eller »Holebækken« – under landvindingslaget »Lumby strand«. . . .

Ved projektets første behandling for landvæsenskommissionen insisterede landvindingslaget på, at det spildevand, der blev udledt til kanal 9, skulle være effektivt rensset, hvorhos laget forbeholdt sig dækning hos kommunen, såfremt en forøget vandtilførsel til kanalen skulle nødvendiggøre en udvidelse af denne og medføre forøgede udpumpningsudgifter. Landvindingslaget ønskede endvidere den forurening af kanal 9, som var konstateret ved en besigtigelse den 29. september 1953, bragt til ophør ved etablering af et rensningsanlæg – om fornødent biologisk – for alt det spildevand, der blev ført til kanal 9.

I et møde den 16. november 1953 erklærede sognerådets repræsentanter sig indforstået med at fremskaffe og forskudsvis afholde udgifterne til et skitseprojekt for en kloakering af hele

Holebæksområdet i tilslutning til projektet for »Hedelundparken«.

Civilingeniør Culmsee udarbejdede derefter forskellige skitseforslag, ifølge hvilke spildevandet fra den eksisterende bebyggelse ved Grønnegyden og Haugeområdet skulle ledes til det projekterede rensningsanlæg ved Hedelundparken, som derfor måtte udvides noget.

Ved landvæsenskommissionens behandling af disse forslag med tilhørende partsfordeling protesterede flere lodsejere i Grønnegyden og Haugeområdet mod en sådan udvidelse af det oprindelige projekt, idet man mente fortsat at kunne klare sig med separate rensningsforanstaltninger for de enkelte ejendomme. . . .

I et møde den 12. juli 1954 meddelte landvæsenskommissionen, at kommissionen ikke fandt det forsvarligt at nøjes med de af lodsjerne ønskede separate rensningsforanstaltninger.

Fra lodsejernes side fastholdtes protesten mod en udvidelse af kloakeringen til også at omfatte Grønnegyden og Haugeområdet. Sundhedskommissionen, hvis formand er læge, erklærede, at man kunne godkende afløbsforholdene i disse områder og ikke i øjeblikket anså det for påkrævet at ændre disse forhold. Endelig henstillede sognerådet, at landvæsenskommissionen foreløbig holdt sig alene til Hedelundområdets kloakering. . . .

I et møde den 30. april 1956 oplystes det, . . . at sognerådet definitivt havde besluttet sig til ikke at ønske Hauge- og Grønnegydeområderne medtaget i Hedelundpark-sagen. Som begrundelse herfor anførtes, at andre, langt mere påtrængende kloakeringsprojekter i Lumby og Søhus først burde gennemføres, og at kommunen på grund af disse arbejder og den forestående opførelse af en ny skole i Stige ikke for tiden økonomisk kunne magte alle opgaverne.

Ved udarbejdelse af en dispositionsplan for den fremtidige bebyggelse var sognerådet kommet til det resultat, at det ville være bedst at udskyde kloakeringen af Grønnegyde- og Haugeområderne. Sognerådet henstillede derfor indtrængende, at landvæsenskommissionen nu afsluttede sagen angående Hedelundparkens kloakering. . . .

LANDVÆSENSKOMMISSIONENS KENDELSE:

Det udtales heri med henvisning til vandløbslovens § 74, stk. 3, bl. a., at landvæsenskommissionen efter en nøjere undersøgelse i marken har skønnet, at både Grønnegyde- og Haugeområdet, der kan få naturligt afløb til det påtænkte rensningsanlæg, af hensyn til såvel sundhedsmæssige og hygieiniske forhold som til forurening af kanal 9 under landvindingslaget »Lumby strand« bør inddrages under projektet. . . .

Landvæsenskommissionen bestemte derfor, at det af civilingeniør Culmsee udarbejdede projekt for

1. Hedelundparkens kloakering
2. Grønnegydeområdet (forslag 2) og
3. Haugeområdet samt
4. Etablering af et fælles renseanlæg,

ville være at bringe til udførelse, idet kommissionen skønnede, at værdien af de fordele, der kunne opnås ved gennemførelse af projektet for Grønnegyde- og Haugeområderne, væsentlig overstiger udgifterne ved de pågældende ledningers og anlægs etablering og vedligeholdelse. . . .

Arbejdet ved kloakeringen af Hedelundparken skal være fuldført inden 25 år, kloakeringen af Grønnegydeområdet skal være tilendebragt inden udgangen af 1959 og kloakeringen af Haugeområdet inden udgangen af 1962.

Udgifterne til det fuldt udbyggede rensnings-

anlæg og kloakering af hele Hedelundparken er beregnet til ca. 275.000 kr., hvoraf lodsejerne i Grønnegydeområdet betaler et fast eengangsbidrag på 5.500 kr. til rensningsanlægget og lodsejerne i Haugeområdet ligeledes et fast bidrag på 5.500 kr. Restbeløbet afholdes af Lumby kommune som ejer af Hedelundparken.

Udgifterne ved etablering af ledningerne i Grønnegyden og afløbsledningen derfra blev anslået til 50.000 kr., hvoraf Lumby kommune betaler 12.000 kr., medens restbeløbet, ca. 38.000 kr., fordeles mellem de interesserede lodsejere.

Udgifterne ved etablering af den afskærende ledning fra Haugeområdet ansløges landvæsenskommissionen til ca. 32.000 kr. Heraf skal Lumby kommune betale 6.000 kr., medens restbeløbet, ca. 26.000 kr., fordeles på lodsejerne. . . .

Overlandvæsenskommissionens teknisk sagkyndige medlem, . . . har . . . afgivet en udførlig erklæring, hvori bl. a. udtales, at de af landvæsenskommissionens kendelse omfattede områder ved Grønnegyden og Haugevej bør inddrages under Hedelundparkens kloakering og sammen med denne tilsluttes et fælles mekanisk rensningsanlæg, som dog burde være anbragt noget længere mod nord. De nuværende separate rensningsanlæg kan ikke anses for tilstrækkelig effektive, og det må derfor alene være hensynet til kommunens økonomi og øvrige anlægsvirksomhed, der bestemmer den frist, man vil sætte for disse områders tilslutning til Hedelundparken. . . .

Overlandvæsenskommissionen skal udtale, at man principielt må være enig med landvæsenskommissionen i, at der bør tilvejebringes tilfredsstillende kloakeringsforhold ikke alene for Hedelundparken men også for Grønnegyde- og Haugeområderne.

Overlandvæsenskommissionen må imidlertid være betænkelig ved mod samtlige lodsejeres og sognerådets protest at påbyde gennemført et ret omfattende og forholdsvis bekosteligt projekt på et tidspunkt, hvor kommunen ubestrideligt er og gennem adskillige år har været engageret i anlægsarbejder, der i forhold til kommunens indbyggerantal må betragtes som meget betydelige, og som andrager millionbeløb. . . .

Overlandvæsenskommissionen må endvidere lægge vægt på, at sundhedskommissionen ikke har fundet noget at indvende mod de nuværende afløbsforhold i de omhandlede områder. Ved den af overlandvæsenskommissionen den 28. august 1957 foretagne besigtigelse af Everrenden bemærkedes ikke nogen ilde lugt, men det var tydeligt, at vandet var en del forurenet. Der er for overlandvæsenskommissionen heller ingen tvivl om, at den rensning, der foregår gennem separate anlæg på de enkelte ejendomme, kun kan være en overgangsforanstaltning, der ikke vil kunne medføre en rensning af samme effektivitet som den, der opnås gennem et fællesanlæg, der ved kommunens foranstaltning holdes i tilfredsstillende stand.

Som nærmere begrundet foran har overlandvæsenskommissionen dog efter omstændighederne ikke ment at burde modsætte sig, at kloakeringen af Grønnegyden og Haugeområdet udsættes en begrænset tid under hensyn til de meget betydelige udgifter, som Lumby kommune har afholdt og står overfor at skulle afholde til andre, nok så presserende opgaver.

Under hensyn hertil finder overlandvæsenskommissionen at burde imødekomme sognerådets ønske om en kortere udsættelse med gen-

nemførelsen af kloakeringen af Grønnegyde- og Haugeområderne. Denne frist finder overlandvæsenskommissionen passende at kunne ansætte således, at der senest 5 år fra nærværende kendelses dato forelægges landvæsenskommissionen et projekt til kloakering af de omhandlede områder. . . .

I overlandvæsenskommissionens møde den 11. november 1957, hvor også landvindingslaget var repræsenteret, protesterede ingen af de mødte mod en udsættelse med kloakeringen af Grønnegyden og Haugeområdet. Landvindingslaget ville nu forhandle med sognerådet om det ønskede bidrag til den øgede oppumpning, og der blev fra begge sider givet udtryk for, at man regnede med at kunne blive enige, idet sognerådet er indforstået med at betale et bidrag. Skulle mod forventning enighed ikke opnås herom, vil dette spørgsmål være at afgøre af en landvæsenskommission. . . .

THI KENDES FOR RET.

Bestemmelserne i landvæsenskommissionens kendelse om kloakering af Grønnegyden og Haugeområdet ophæves.

Som følge heraf bortfalder indtil videre også kendelsens bestemmelse om bidrag fra lodsjejerne i disse 2 områder til rensningsanlægget for Hedelundparken, hvorefter samtlige udgifter ved kloakeringen bæres af kommunen.

Inden 5 år fra nærværende kendelses dato vil sognerådet have at indbringe spørgsmålet om disse områders kloakering for en landvæsenskommission.

Sagens omkostninger for landvæsenskommissionen og overlandvæsenskommissionen udredes af Lumby kommune.

**Overlandvæsenskommissionen for Århus
m. fl. amtsråds kredse.**

Kendelse af 30. juni 1958 i sag nr. 1/1957.

Vand I. (*Godkendelse af ændret benyttelse af et opstemningsanlæg i medfør af vandløbslovens § 67, stk. 1, underkendt og sagen hjemvist*). En landvæsenskommission godkendte i medfør af vandløbslovens § 67, stk. 1, første pkt., at et fra gammel tid lovligt bestående opstemningsanlæg, der havde været benyttet til mølleridrift og tildels til elektricitetsproduktion, fremtidig også anvendtes til brug for et dambrug, idet en fremsat påstand om, at en sådan benyttelse ville medføre større ulemper for de i vandløbet interesserede end den hidtidige benyttelse, afvistes. Overlandvæsenskommissionen skønnede, at den udvidede benyttelse ville medføre større ulemper og hjemviste sagen til behandling efter de for nyanlæg forskrevne bestemmelser.¹

Ved en den 15. marts 1957 afsagt kendelse har en landvæsenskommission for Randers amtsråds kreds i medfør af vandløbslov nr. 214 af 11. april 1949 § 67 stk. 1, 1. pkt., meddelt mølleriejer Johannes Andersen, Løjstrup Mølle, tilladelse til at benytte møllens fra gammel tid lovligt bestående over amtsvandløbet Hadsten å (Lilleå) anlagte stemmeværk, der hidtil har været benyttet til mølleridrift og tildels til elektricitetsproduktion, til delvis brug for et dambrug, ligesom kommissionen har godkendt indretningen af dambrug i overensstemmelse med et forelagt projekt og i forbindelse dermed pålagt mølleriejereren at deltage i amtsvandløbets vedligeholdelse med en større part end hidtil.

Kendelsen er af sognerådene for de oven for møllen beliggende kommuner samt en del af de til åen stødende lodders ejere indanket for over-

1. Jfr. hæfte II s. 20-21, hæfte III s. 19 ff., hæfte V, s. 8 ff., hæfte XIV s. 31 ff., Kinch og Tolstrup: Tillæg til den danske Landboret s. 163-64 og Ugeskrift for Retsvæsen 1913 s. 352 og 1929 s. 994.

landvæsenskommissionen for 5. overlandvæsenskommissionsområde. . . .

For overlandvæsenskommissionen har appellanterne nedlagt påstand om ophævelse af den afsagte kendelse, subsidiært om sagens hjemvisning til landvæsenskommissionen til påkendelse efter reglerne om nyanlæg, idet det gøres gældende, at betingelserne for i medfør af vandløbslovens § 67 stk. 1, 1. pkt. at meddele den ovennævnte tilladelse ikke har været til stede, og at sagen derfor burde have været behandlet efter reglerne for nyanlæg, jfr. nævnte bestemmelser sidste pkt. De har i så henseende med støtte af en række af de øvrige i vandløbet interesserede anført, at den ændrede benyttelse medfører større ulemper end den hidtidige udnyttelse af anlægget, hvorved de har henvist til det allerede for landvæsenskommissionen fremdragne.

Indstævnte mølleriejer Johannes Andersen har påstået kendelsen stadfæstet, idet han har bestridt, at den ændrede benyttelse medfører større ulemper og har anført, at betingelserne for sagens behandling som sket derfor har været til stede.

Forhandlingerne for overlandvæsenskommissionen har foreløbig alene drejet sig om det nævnte punkt, hvis afgørelse som sket har været en nødvendig forudsætning for landvæsenskommissionens øvrige bestemmelser.

Efter de foreliggende oplysninger må der ved sagens påkendelse gås ud fra, at den ændrede benyttelse af opstemningsanlægget bevirker, at vandet i åen oven for møllen den største del af året og ikke mindst i den også for landbruget mest betydende del af dette, konstant holdes højt og ved møllen omtrent i flodemålshøjde. Under anlæggets hidtidige benyttelse hovedsagelig til mølleridrift må det derimod antages, som det almindeligvis er tilfældet med sådan drift, at vandet kun i kortere perioder har været

holdt i denne højde og hyppigt har været endog betydeligt lavere, hvilket har givet mulighed for udluftning af den ved den højere vandstand forulempede del af de tilstødende jorder. Idet det herefter må antages, at den ændrede benyttelse medfører større ulemper for de i vandløbet oven for møllen interesserede lodsejere end den hidtidige udnyttelse af opstemningsanlægget, har betingelsen for i medfør af vandløbslovens § 67 stk. 1, 1. pkt., at meddele den af mølleri-ejeren ønskede tilladelse til ændringen allerede

Overlandvæsenskommissionen for Viborg m.fl. amtsråds kredse.

Kendelse af 6. november 1958 i sagerne nr. 3/1956 og 4/1956.

Landvæsensretter. Vand I. (*Opstemningsanlæg ved å i kombination med uddybning af åen. Vandløbslovens § 2. Påstand om afvisning af anke, jfr. lov om landvæsensretter nr. 213 af 31. marts 1949 § 38 og om hjemvisning.*) Ved kendelse af 30. maj 1956 nægtede en landvæsenskommission at tage et andragende om oprettelse af et opstemningsanlæg ved en å til følge, da dette anlæg ville forringe den afvanding, som var tilsigtet ved en samtidig og af samme kommission behandlet sag om uddybning af åen. Begge sager blev behandlet under eet af den overlandvæsenskommission, til hvilken dambrugsansøgeren havde indanket kendelserne. Overlandvæsenskommissionen skønnede, at kombinationen af de to foretagender i væsentlig grad ville forringe den ifølge vandløbslovens § 2 primære anvendelse af vandløbet og stadfæstede landvæsenskommissionens kendelser. En påstand om afvisning, der var baseret på, at den ankende direkte kun var part i dambrugssagen, jfr. landvæsensretslovens § 38, blev ikke taget til følge. Det samme gjaldt den ankendes påstand om hjemvisning af sagen vedrørende uddybning af åen baseret på, at der for overlandvæsenskommissionen forelå et nyt projekt, som landvæsenskommissionen burde tage stilling til. (Dissens).

af denne grund ikke været til stede, og det bliver herefter uforment at komme ind på, hvad parterne i øvrigt har anført. Da sagen efter det anførte overensstemmende med den nævnte bestemmelses 2. pkt. skulle have været behandlet efter de for nyanlæg foreskrevne bestemmelser, og en sådan behandling ikke har fundet sted, finder overlandvæsenskommissionen det rettest at ophæve kendelsen og hjemvise sagen til behandling ved landvæsenskommissionen efter de nævnte bestemmelser. . . .

Fiskeriejer Anders Abildgaard, Binderup på anker en af landvæsenskommissionen for Aalborg amtsråds kredse den 30. maj 1956 afsagt kendelse vedrørende andragende om ret til at bygge et stemmeværk i amtsvandløbet Vilsted å til brug ved indretning af et dambrug og en af samme kommission den 2. juni 1956 afsagt kendelse vedrørende uddybning af Vilsted å . . .

De to sager er efter henstilling fra overlandvæsenskommissionen med parternes tilslutning behandlet under ét for overlandvæsenskommissionen. . . .

Efter at sagerne den 7. februar 1957 efter behandling for overlandvæsenskommissionen var blevet optaget til kendelse, men inden dennes afsigelse, fremsatte appellanten begæring om, at sagerne blev genoptaget til fornyet behandling, idet han ønskede at fremskaffe en række yderligere oplysninger og beregninger. Kommissionen vedtog at genoptage sagerne til fortsat behandling som begært, idet man samtidig fra kommissionens side anmodede lodsejerne om at fremskaffe oplysning om det sandsynlige årlige udbytte af jordarealerne efter den foreslåede uddybning af vandløbet. . . .

Ved de efter sagerne genoptagelse foretagne

undersøgelser er der bl. a. fremkommet følgende oplysninger: . . .

For overlandvæsenskommissionen har appellanten nedlagt påstand om, at han kendes berettiget til at opsætte stemmeværk lige syd for Hobro-Løgstør landevej, således at han får ret til at opstemme vandet til kote: 2,19 (dansk normalnul), og at den afsagte kendelse vedrørende uddybning af Vilsted å hjemvises til fornyet behandling for landvæsenskommissionen. Lodsejerne har for kommissionen nedlagt påstand principalt om, at appellants anke af den af landvæsenskommissionen afsagte kendelse vedrørende uddybning af Vilsted å afvises, og at kendelsen vedrørende stemmeværket til dambruget stadfæstes, subdiært om at begge kendelser stadfæstes.

Til begrundelse for deres afvisningspåstand har lodsejerne anført, at anke efter § 38 i lov om landvæsensretter alene kan iværksættes af sagens parter og de offentlige myndigheder, hvis forretningsområde den afsagte kendelse berører. Appellanten er imidlertid ikke part i sagen, idet hans ejendom ikke er inddraget under afvandingsprojektet. Hans interesse i denne sag er alene, at den afgørelse, der træffes med hensyn til uddybning af åen, kan få betydning for afgørelsen i sagen om dambruget, men dette kan efter lodsejernes mening ikke gøre ham til part i sagen. Der er derhos efter lodsejernes formening ingen hjemmel til, som af appellanten påstået, at hjemvise sagen til fornyet behandling i landvæsenskommissionen, idet sådan hjemvisning ikke kan ske, fordi der ved sagens behandling for overlandvæsenskommissionen fremkommer nye oplysninger og projekter, men alene kan ske, hvis der er udvist nogen fejl eller forsømmelse fra landvæsenskommissionens side ved behandling af sagen i første instans.

Det fremgår af de behandlede sager, at appellanten den 12. juni 1954 anmodede om nedsættelse af en landvæsenskommission til behandling af spørgsmålet om appellants ret til at bygge det i sagen omhandlede stemmeværk til indretning af dambrug, og at Aalborg stiftamt den 10. juli 1954 nedsatte en landvæsenskommission til behandling af sagen, der derefter straks blev påbegyndt. Under sagens behandling fremlagde sognerådsformanden som repræsentant for en række lodsejere i et kommissionsmøde den 16. august 1954, hvor amtsvandsinspektøren havde fremført en række indvendinger mod projektet, en henvendelse til amtsrådet om at lade udarbejde et projekt for åens uddybning. Landvæsenskommissionen udsatte derefter sagen, indtil amtsrådet havde taget stilling til dette andragende. Efter at amtsvandsinspektøren derefter – efter at han i et den 4. oktober 1954 afholdt møde i amtsrådets vej- og vandløbsudvalg var anmodet derom – havde udarbejdet et projekt om uddybning af Vilsted å, blev dette projekt, efter at det havde været forelagt lodsejerne, med skrivelse af 17. oktober 1955 tilsendt Aalborg amtsråd, der i et møde den 8. november 1955 vedtog, at sagen skulle tilstilles den allerede nedsatte landvæsenskommission, for at denne kunne træffe bestemmelse om sagens gennemførelse. Efter at formanden for kommissionen derefter havde indstillet, at de samme landvæsenskommissærer, der behandlede sagen vedrørende stemmeværket, udmeldtes til også at behandle sagen vedrørende uddybning af åen, blev disse udmeldte til medlemmer af en landvæsenskommission, der derefter foretog behandlingen af sagen vedrørende uddybningen af åen.

Efter alt det således foreliggende findes de to sager at have en sådan forbindelse med hinanden, at de kunne og burde have været behandlet

under ét for landvæsenskommissionen, og appellanten findes derfor at måtte ligestilles med en part også i sagen vedrørende uddybningen af åen, således at han i medfør af § 38 i lov om landvæsensretter må antages at have været beføjet til at iværksætte anke også af denne sag, hvorved i øvrigt bemærkes, at appellants ejendom tilgrænser Vilsted å, idet det øverste styrt, der af hensyn til uddybningen skal sænkes ca. 25 cm, støtter sig til hans parcel, matr. nr. 10 a af Vilsted sø, Vilsted sogn.

Den nedlagte afvisningspåstand vil derfor ikke kunne tages til følge.

Efter de nu for overlandvæsenskommissionen foreliggende oplysninger må det nu vel antages, at det i appellants projekt omhandlede sted er særdeles velegnet til anbringelse af et dambrug, og at der ved et sådant vil kunne opnås en ikke ubetydelig årsproduktion af fisk, men det må på den anden side også antages, at dambruget, selv hvis det som foreslået oprettes ved opstemning til kote 2,19, vil medføre ikke ubetydelige forringelser og ulemper for den projekterede afvanding af lodsejernes jorder, idet i hvert fald ca. 17 ha ikke vil opnå den tilstrækkelige afvanding, og at det projekterede dambrug vil medføre, at omkostningerne, selv om man forudsætter, at statstilskudet opretholdes, vil blive forhøjet med ca. 4.000 kr. Ved en under hensyntagen til § 2 i vandløbsloven foretagen afvejelse af de fordele, som den projekterede afvanding indebærer for lodsejerne og samfundet som helhed, over for de bekostninger og ulemper, som det projekterede stemmeværk indebærer, finder overlandvæsenskommissionen, hvis flertal efter alt det foreliggende ikke anser en hjemvisning til fornyet behandling for landvæsenskommissionen for nødvendig, alt taget i betragtning, at ulemper og bekostninger ved det projekterede stemmeværk i så betydelig

grad overstiger fordelene ved den projekterede uddybning af åen, at kommissionen mener, at uddybningen i overensstemmelse med vandløbslovens § 2 bør have fortrinsret for det projekterede stemmeværk med dambrug, hvorved bemærkes, at et dambrug, hvortil vandet føres ved et pumpeværk, formentlig uden gene for lodsejerne vil kunne oprettes samme sted, uden at det kan antages at ville medføre væsentlig større udgifter til anlæg og drift end det projekterede stemmeværk.

Efter alt det således foreliggende, og idet den projekterede uddybning af Vilsted å af de i kendelsen i så henseende anførte grunde vil kunne godkendes, vil de af landvæsenskommissionen afsagte kendelser kunne stadfæstes. . . .

To af de voterende afgav sålydende

DISSENS

2 medlemmer er af den opfattelse, at de ulemper, der fra et nyt dambrugs side vil påføres afvandingsprojektet ved gennemførelse af det nu foreliggende projekt, hvilke ulemper må erstattes af dambruget, er af en sådan størrelsesorden, at der synes at være basis for samtidig gennemførelse af både afvandings- og dambrugssagen. Der bør derfor foretages en vurdering af disse ulemper, og derefter – jvf. vandløbslovens § 2, stk. 2 – træffes afgørelse af, hvorvidt dambrugssagen bør fremmes. En sådan undersøgelse er ikke foretaget af landvæsenskommissionen, idet det nu foreliggende projekts enkeltheder ikke er kendt af landvæsenskommissionen.

Da en behandling af dette spørgsmål af overlandvæsenskommissionen ville betyde en behandling både i 1. og 2. instans, finder de pågældende kommissionsmedlemmer, at sagen bør hjemvises til fornyet behandling ved landvæsenskommissionen.

Overlandvæsenskommissionen for Haderslev m.fl. amtsråds kredse.

Kendelse af 3. januar 1959.

Vand I og II. (*Forurening af vandløb. Vandløbslovens § 5, stk. 2*). I anledning af, at afløb fra en gårdejers mødding og ensilagebeholder havde forurennet et vandløb og forvoldt tab for et ved vandløbet anlagt dambrug, tilpligtede et landvæsensnævn gårdejereren at udrede et erstatningsbeløb til dambruget. Gårdejereren ankede kendelsen, og til trods for, at den landvæsenskommissionen tilforordnede fiskerisagkyndige udtalte, at årsagsforholdet mellem de fornævnte afløb og forureningen måtte anses for fastslået, voterede et flertal af kommissionens medlemmer for frifindelse af gårdejereren. Overlandvæsenskommissionen, hvortil kendelsen blev indanket, sluttede sig til landvæsensnævnets standpunkt, men nedsatte erstatningen under hensyn til, at dambrugets ejere på et tidligere tidspunkt end sket burde have indledt undersøgelser til konstatering af skadernes årsag og således have bidraget til en begrænsning af skadernes omfang.

Af sagen fremgik, at landvæsensnævnet for retskreds nr. 88 Gørding-Malt herreder den 28. marts 1957 havde tilpligtet gårdejer Godske Knudsen, Mariegaard, Holsted, at betale en erstatning på 16.807 kr. til I/S Sekjær dambrug i anledning af forurening af vandet i Sekjær bæk. Gårdejereren indankede kendelsen til landvæsenskommissionen for Ribe amtsråds kredse med påstand om frifindelse. Kommissionen antog mag. scient. E. W. Kaiser som fiskerisagkyndig.

I landvæsenskommissionens kendelse af 7. december 1957 siges det bl.a.:

Der har i sagen været foretaget besigtigelsesmøde den 1. oktober 1957 med påfølgende forhandling samme dag.

Det konstateredes, at der ikke fandtes afløb gennem drænledningen til skelgrøften, idet udløbet af ledningen var forstoppet. Man besigti-

gede endvidere de steder, hvor de forskellige vandprøver var taget.

Fiskeribetjent Michaelsen forklarede, at der den dag, hvor han tog prøver fra skelgrøften, var afløb fra drænledningen til grøften. Ved skelgrøftens udløb i Sekjær bæk var der bevoksning med lammehaler på den sydlige side, men lidt vest derfor var der lammehaler på begge bredder og også på bunden. Der var også lammehaler et par meter oppe i skelgrøften regnet fra bækken. Der fandtes ikke i bækken bevoksning med lammehaler øst for det sted, hvor skelgrøften udmundede.

Fiskerikontrollør Bøhne har oplyst, at han blev tilkaldt i slutningen af oktober 1956, fordi der havde været særlig mange dødsfald i fiskebestanden i dambruget. Han så selv, at mange fisk var døde, og at resten snappede efter luft i overfladen, hvorfor han var klar over, at der måtte være tale om iltmangel. Fiskene virkede nærmest, som om de var sløve. Han var oppe for at tale med appellanten på Mariegaarden, og han kan huske, at han så, at der sivede væske ud fra ensilagebeholderen og ned over møddingen. . . .

Landinspektør Dahl Christensen, der er medejer af Sekjær dambrug, har oplyst, at man, inden dambruget blev anlagt, havde fået oplysning om, at vildfiskene kunne trives i Sekjær bæk, og at man i forvejen havde undersøgt bækens surhedsindhold og fundet den tilfredsstillende. Da fiskene i oktober måned 1956 begyndte at dø, troede man, at der muligvis var tale om vitaminmangel, hvorfor man tilsatte lucernemel, men da dødsfaldene tog til, henvendte han sig til magister Rasmussen, Brøns Forsøgsdambrug, for at få direktiver. . . .

Fra appellantens side gøres det gældende, at vandprøverne nok viser en forurening, men intet om iltindholdet i vandet. Det er efter det

oplyste tvivlsomt, om der var afløb fra Mariegaarden til skelgrøften på det tidspunkt, hvor fiskenes dødsfald viste sig, og det må anses som en fejl, at man ikke har taget prøver af vandet inde i selve dammene. . . . Der er subsidiært nedlagt påstand om en skadesfordeling, idet dambruget kunne og burde have opdaget faren på et tidligere tidspunkt, hvorved skaden ville have kunnet begrænses.

Fra de appellindstævntes side gøres det gældende, at dambruget har været forsvarligt indrettet og passet, og at vildfisk har kunnet trives i Sekjær bæk. Uheldet sker på et tidspunkt, hvor der er meget vand, og fra siloen og møddingen skylles de forurenende stoffer til bækken, hvilket er en forudseelig følge af afløbsforholdene.

Der henvises til vandløbslovens § 5 stk 2, hvorefter der er absolut forbud mod, at ensilage-saft og møddingvand tilføres vandløbene og til, at appellanten var bekendt med dambrugets tilstedeværelse. Der henvises til den af afdelingsleder cand. mag. Knud Larsen til landvæsensnævns-sagen afgivne fyldige redegørelse, hvorefter årsagsforholdene mellem det eksisterende afløb og den skete forurening må anses for fastslået og til de i Sekjær bæk forefundne bevoksninger med lammehaler, der ikke findes øst for skelgrøftens udløb i bækken, men kun vest for denne og ud for udløbet. Det er ikke på nogen måde sandsynliggjort, at forureningen kan stamme fra andre landbrug end appellants, og der må lægges vægt på, at såvel landinspektør Dahl Christensen som fiskeribetjent Michaelsen har konstateret, at der ved undersøgelsen sidst i oktober 1956 er løbet vand ud af drænledningen i skelgrøften.

Det siges herefter bl. a.:

Et flertal af kommissionens medlemmer udtaler, at dødeligheden i fiskedammene er påbegyndt på et tidspunkt, hvor ensileringen knap

nok var begyndt, ligesom det ikke findes bevist, at der på dette tidspunkt var afløb fra kloakledningen til skelgrøften. En del tyder endvidere på, at skelgrøften i længere tid ikke har været oprenset, hvorved der foreligger sandsynlighed for, at kloakudløbet allerede den gang har været tilstoppet, således som det konstateredes, da landvæsenskommissionen besigtigede forholdene.

Under hensyn til denne bevistvivl og til den forholdsvist lange afstand, der er fra Mariegaard til Sekjær bæk, finder disse medlemmer ikke, at der foreligger tilstrækkeligt bevis for, at forureningen skyldes afløb af ensilagesaft eller møddingvand fra appellants ejendom, hvorfor de voterer for, at appellanten frifindes for tiltale under sagen. . . .

Et medlem af kommissionen udtaler følgende:

Det fremgår af sagen, at der i 1956 tillige fra siloens bund var afløb til drænledningen, at overfladevandet fra siloen og møddingen løb til den tidligere omtalte drænledning, og at der ved overenskomst mellem parterne under landvæsensnævnets behandling af sagen opnåedes enighed om, at siloen skulle tættes såvel i bund som på siderne, og at saften skal opsamles og udsprede på marken i et så tyndt lag, at afløb til skelgrøften ikke kan befrygtes, ligesom møddingstedet skulle sikres mod, at overfladevand løb derved, og at møddingvandet skulle sikres mod at blive ledet til afløbet.

Da der ikke er oplyst noget om, at forureningen af vandet kan hidrøre fra andre ejendomme end appellants, idet skelgrøften udelukkende tager afløbet fra appellants ejendom, må det ved de foretagne undersøgelser og erklæringer, derunder de foretagne prøver, konstateringen af bevoksningen med lammehaler og jagttagelsen af fiskenes opførsel i den periode, hvor dødsfaldene indtraf, anses for godtgjort, at der fra

appellantens ejendom gennem drænledningen er ført ensilagesaft og møddingvand i et så betydeligt omfang til Sekjær bæk, at der foreligger en overtrædelse af vandløbslovens § 5 stk. 2, idet der er tale om en væsentlig forurening af vandløbet.

Appellanten, der er ansvarlig herfor, vil derfor være at ikende en erstatning, hvorved bemærkes, at der ikke efter det oplyste ses at være grundlag for at nedsætte erstatningen. . . .

Der vil være at afsige kendelse efter stemmeflertallet.

I overlandvæsenskommissionens kendelse af 3. januar 1959 siges det:

Overlandvæsenskommissionen har . . . besigtiget forholdene på stedet . . .

Appellanterne har påstået appelindstævnte tilpligtet at udrede en erstatning på 16.807 kr. med rente 5 % fra den 28. marts 1957 samt tilpligtet at betale dels udgifterne ved landvæsensnævnets, landvæsenskommissionens og overlandvæsenskommissionens behandling af sagen dels appellanternes egne omkostninger ved sagens førelse for landvæsenskommissionen og overlandvæsenskommissionen.

Appelindstævnte har nedlagt påstand om, at landvæsenskommissionens kendelse stadfæstes, og for det tilfælde, at overlandvæsenskommissionen ikke kan give medhold i frifindelsepåstanden, har han påstået en del af ansvaret for skaden pålagt appellanterne. . . .

Under overlandvæsenskommissionens behandling af sagen er det oplyst, at der til den i sagen omhandlede skelgrøft foruden appelindstævntes spildevandsledning yderligere fører en drænledning fra hans nabos mark, men at denne

kun fører drænvand. Med denne bemærkning finder overlandvæsenskommissionen i overensstemmelse med det af et medlem af landvæsenskommissionen afgivne særvotum og i henhold til de deri anførte grunde at måtte tilkende appellanterne erstatning.

Det fremgår imidlertid af sagen, at der allerede i begyndelsen af oktober måned 1956 viste sig tegn til en unormalt stor dødelighed blandt fiskene i dambruget, men at appellanterne først, efter at den omfattende dødelighed var indtrådt i de sidste dage af oktober måned, indledte undersøgelser med henblik på at konstatere, om årsagen måtte være at søge i udledninger i vandløbet. Da det efter overlandvæsenskommissionens opfattelse må lægges appellanterne til last, at de ikke ved sådanne undersøgelser på et tidligere tidspunkt i hvert fald har søgt at bidrage til en begrænsning af skadens omfang, bør appellanterne selv bære en del af skaden, hvilken del skønnes at burde sættes til en trediedel. . . .

THI ERAGTES

Appelindstævnte . . . betaler til appellanterne I/S Sekjær Dambrug . . . en erstatning på 11.204 kr. 67 øre med renter 5 % p.a. fra den 28. marts 1957 at betale inden 15 dage fra nærværende kendelses afsigelse.

De i den indankede kendelse truffene bestemmelser om sagsomkostningerne stadfæstes.

Hver part bærer de af ham afholdte udgifter ved sagens behandling for overlandvæsenskommissionen, medens de af overlandvæsenskommissionen afholdte udgifter udredes af parterne med halvdelen hver at betale inden 15 dage efter modtagen opgørelse fra formanden.

**Overlandvæsenskommissionen for Vejle
m. fl. amtsråds kredse.**

Kendelse af 15. januar 1959 i sag nr. 1/1958.

Brønde. Vand III. (*Vandindvinding ved boring til brug for dambrug foretaget i strid med lov nr. 54 af 31. marts 1926 § 1, stk. 1. Erstatning tilkendt de skadelidende herunder også en bruger, jfr. lovens § 6, stk. 2.*) En landvæsenskommission havde tilkendt grundejere erstatning for skade tilføjet dem ved to ulovlige boringer, som en fiskeriejer havde foretaget til forsyning af sine fiskedamme med vand. Overlandvæsenskommissionen stadfæstede kendelsen under særlig henvisning til, at de normale krav til beviset for, at skaderne skyldtes boringerne måtte nedsættes noget, fordi fiskeriejeren ved sin ulovlige adfærd har vanskeliggjort beviset for de skadelidende.

Ved skrivelse af 4. juli 1958 har . . . fiskeriejer Hans Chr. Sørensen, . . . for overlandvæsenskommissionen indanket en af landvæsenskommissionen for Vejle amtsråds kredse den 21. juni 1958 afsagt kendelse, hvorved det er pålagt nævnte Hans Chr. Sørensen at udrede erstatninger til gårdejerens fru Anna Holm Jeppesen, . . . og smed Erik Eriksen, . . . for skade tilføjet disses vandforsyning. . . .

I foråret 1954 og i foråret 1956 lod fiskeriejer Hans Chr. Sørensen udføre 2 boringer på sin ejendom ved Egtved å til forsyning af sine fiskedamme med vand. Landvæsenskommissionens tilladelse til vandindvinding fra boringerne indhentes ikke.

Fru Anna Holm Jeppesen indgav den 19. november 1956 til Vejle amt andragende om fritagelse for at betale omkostningerne for landvæsenskommissionen ved behandlingen af en sag, som hun ønskede anlagt i henhold til § 9 i lov nr. 54 af 31. marts 1926 om vandforsyningsanlæg med påstand om erstatning for skade påført hendes ejendom ved de omhandlede borin-

ger. Ved skrivelse af 13. juni 1957 meddelte amtet den ansøgte fritagelse.

Under sagens behandling for landvæsenskommissionen nedlagde smed Erik Eriksen påstand på, at fiskeriejer Sørensen tilpligtedes at betale også ham erstatning for skade forvoldt ved disse boringer.

Det fremgår af sagen, at der på fru Jeppesens ejendom fandtes en brønd, om hvilken hun oplyste, at den var gravet i 1946, og at den var ca. 15 m dyb og indtil 1955 altid havde givet tilstrækkeligt vand til ejendommens forsyning. Ejendommens bygninger og brønden ligger på en bakketop ca. 38 m højere end indklagedes boring og i en afstand af 300 à 400 m fra disse. Den sædvanlige vandstand i brønden var 2 m. Vandet steg i 1954 til 8 m, men sank igen i 1955 og yderligere i 1956, således at der fra omkring den 1. september 1956 næsten intet vand var i brønden. Fru Jeppesen lod derfor i april 1957 udføre en boring i den eksisterende brønd til en dybde af ca. 33 m og krævede af fiskeriejer Sørensen erstattet de hermed forbundne udgifter, 2.469 kr. med fradrag af 425 kr., som hun havde indvundet ved salg af motoren fra den gamle brønd. Endvidere krævede hun godtgjort 800 kr. for ulempe ved i ca. 200 dage at have måttet hente vand andetsteds fra. Det var yderligere oplyst, at et vandhul, der lå på fru Jeppesens ejendom mellem brønden og Sørensens boringer, var blevet helt udtørret.

Smed Eriksen havde ved købet af sin ejendom fået skødet tinglyst den 14. november 1951 som servitutstiftende på sælgerens ejendom matr. nr. 6d, Spjarup by, og herved betinget sig og senere ejere ret til at modtage vand gennem en drænledning fra et væld på en tilstødende mark, som forblev i sælgerens besiddelse. Siden 1956 har vældet ikke længere kunnet forsyne Erik-

sens ejendom, og han påstod derfor fiskeriejer Sørensen kendt pligtig at betale de anslåede omkostninger, 1.990 kr., ved udførelsen af en brønd med pumpeanlæg. Højdeforskellen mellem vældet og borerne er ca. 25 m og afstanden ca. 300 m.

Fiskeriejer Sørensen bestred, at hans borerne havde påført klagerne de anførte skader, og påstod sig frifundet, subsidiært mod betaling af mindre beløb.

Det oplystes, at fiskeriejer Sørensens borerne er udført i en dybde af 16 m med en diameter af 3", og at stighøjden var 3 m over terræn. Den første af borerne, som blev udført i foråret 1954, skønnes at give ca. 20 m³ vand i døgnet, den anden fra 1956 ca. 30 m³. Den indbyrdes afstand mellem de 2 borer er ringe.

Det oplystes endelig, at bestyrer Søren Nørbo, som siden 1955 har været ejer af den mark, hvorpå det af smed Eriksen udnyttede væld fandtes, den 23. maj 1955 for landvæsenævnet havde indgået aftale med fiskeriejer Sørensen om ikke at ville protestere mod dennes borerne, men efter det for kommissionen oplyste havde – foruden vældet – en brønd på Nørbo's ejendom lidt skade ved de omhandlede borerne.

For landvæsenkommissionen afhørtes en række vidner, og der udtoges den 23. december 1957 prøver af vandet dels fra Sørensens borerne, dels fra fru Jeppesens boring i den gamle brønd. Disse prøver viste ifølge sagkyndiges erklæringer, at vandet var af samme type. Det har ikke under sagen været muligt at udtage vandprøver af fru Jeppesens gamle brønd, da denne blev delvis fyldt op efter udførelsen af den nye boring. . . .

Ved det fremkomne fandt landvæsenkommissionen det tilstrækkelig godtgjort, at de af fiskeriejer Sørensen udførte borerne har bevirket vandmangel hos begge klagerne, og det på-

lagdes ham derfor at udrede til fru Jeppesen dennes nettoudgift ved etablering af en ny brønd, 2.044 kr., samt i ulempeerstatning 400 kr., i alt 2.444 kr., og til smed Eriksen en under hensyn til dennes hidtidige mangelfulde vandforsyning skønsmæssig nedsat erstatning på 1.200 kr.

Overlandvæsenkommissionen har behandlet sagen i et møde den 24. november 1958. . . .

I forbindelse med mødet besigtigedes de omhandlede borerne og vandforsyningssteder. Det konstateredes herved bl. a., at fru Jeppesens gamle brønd efter opfyldningen har en dybde af 8,5 m og er fuldstændig tør. . . .

For overlandvæsenkommissionen har appellanten fiskeriejer Hans Chr. Sørensen nedlagt påstand principalt på frifindelse for de rejste erstatningskrav, subsidiært på en væsentlig nedsættelse af erstatningsbeløbene.

Til støtte for sin principale påstand har appellanten for så vidt angår fru Jeppesens erstatningskrav gjort gældende, at det under hensyn til den betydelige afstand og højdeforskel mellem hans borerne og fru Jeppesens brønd må forekomme meget tvivlsomt, om der er nogen forbindelse mellem borerne og brøndens udtørring. I betragtning af den ringe stighøjde – 3 m – i hans 16 m dybe borerne må han anse det for usandsynligt, at vandet i fru Jeppesens ca. 40 m højere liggende og kun 15 m dybe brønd har hidrørt fra samme vandførende lag som borerne. Udtørringen af fru Jeppesens brønd kan efter appellanten mening lige så vel skyldes de talrige andre borerne på egnen. I en afstand af knap 1 km fra fru Jeppesens ejendom er der således ved 2 andre dambrug, tilhørende de sidst afhørte vidner, i de senere år udført ca. 20 borerne, der kan have medvirket til at sænke grundvandstanden. Endvidere forekommer det appellanten påfaldende, at der ikke efter hans første boring i foråret 1954 viste sig

nogen sænkning af vandstanden i fru Jeppesens brønd, men at vandet tværtimod steg i 1954, og at vandstanden i brønden efter den anden boring, som blev udført i foråret 1956, først sank væsentlig omkring den 1. september 1956. Denne sidste sænkning kan i øvrigt efter appellants mening skyldes den tørre sommer i 1956, og det er ikke usandsynligt, at brønden, såfremt den ikke var blevet fyldt op, nu ville have haft samme vandstand, som den tidligere normalt havde. Ved den foretagne opfyldning og ved ikke straks, da vandet svandt i efteråret 1956, at lade udtage prøver af vandet og få dette undersøgt, har fru Jeppesen selv forskertset beviset for den påståede årsagssammenhæng mellem borerne og vandvindet. Imod en sådan sammenhæng taler efter appellants opfattelse også den omstændighed, at der ikke er konstateret nogen tilsvarende udtørring af brøndene på Søren Nørbo's ejendom, der ligger umiddelbart oven for appellants borerne imellem disse og fru Jeppesens ejendom. Endelig har appellanten gjort gældende, at der, allerede før han foretog sine borerne, kun har været lidt vand i fru Jeppesens brønd.

Til støtte for sin subsidiære påstand om nedsættelse af erstatningen til fru Jeppesen har appellanten anført, at fru Jeppesen med sin nye og meget dybere brønd har opnået en væsentlig bedre vandforsyning end tidligere, og at erstatningen for ulempe er alt for højt ansat.

For så vidt angår smed Eriksens erstatningskrav har appellanten gjort gældende, at han efter forliget for landvæsensnævnet med Søren Nørbo må være ansvarsfri for enhver skade, som ved borerne måtte være påført dennes ejendom, og at Eriksen – uanset sin tinglyste ret til at modtage vand fra vældet på Nørbo's mark – ikke over for appellanten kan påberåbe sig nogen videregående ret, end der tilkommer

ejendommens ejer. Såfremt Eriksen har lidt noget tab som følge af borerne, må han efter appellants opfattelse være henvist til at kræve erstatning herfor hos Nørbo.

Appellanten kan i øvrigt ikke erkende, at hans borerne er årsag til udtørringen af vældet, som også tidligere ofte har været tørt om sommeren. Han må derfor bestride, at Eriksen har lidt noget tab. . . .

For overlandvæsenskommissionen har de appellandstævnte nedlagt påstand på stadfæstelse af landvæsenskommissionens kendelse og under henvisning til det tidligere i sagen fremkomne fastholdt, at de som følge af appellants uhjemlede indgreb i grundvandsforholdene har lidt tab, som det må påhvile appellanten at erstatte.

Over for det af appellanten for overlandvæsenskommissionen fremførte har fru Jeppesen særlig bestridt, at der har været anledning for hende til at lade udtage vandprøver, da vandet i 1956 begyndte at synke i hendes gamle brønd. Hun måtte efter at have indbragt sagen for landvæsenskommissionen forvente at få vejledning herfra, såfremt der skulle træffes særlige foranstaltninger for at sikre retten et bevismæssigt grundlag til brug ved sagens pådømmelse. Hun kan ikke erkende, at hun med den nye brønd har opnået en bedre vandforsyning end fra den gamle, som hidtil havde fungeret upåklageligt, eller at ulempeerstatningen er ansat for højt. . . .

Ved det af sagens parter for overlandvæsenskommissionen fremførte og de af vidnerne afgivne forklaringer er der ikke fremkommet væsentlig nye oplysninger i forhold til det grundlag, på hvilket landvæsenskommissionens kendelse er afsagt.

Ved sagens påkendelse finder overlandvæsenskommissionen at måtte lægge afgørende vægt på, at appellanten ved de borerne, han i 1954 og 1956 lod foretage til forsyning af sine fiske-

damme, har udøvet en videregående rådighed over grundvandet, end der i henhold til § 1, stk. 1 i lov nr. 54 af 31. marts 1926 om vandforsyningsanlæg tilkommer enhver grundejer. Han burde derfor, forinden borerne udføres, have indgivet andragende til amtet om tilfaldelse hertil, hvorefter sagen ville være blevet henvist til en landvæsenskommission. Ved den offentlige indkaldelse under en sådan sag ville de omboende grundejere have fået lejlighed til at protestere mod den påtænkte vandindvinding, ligesom kommissionen ville have søgt at sikre sig beviser for det tilfælde, at der senere skulle konstateres skader, som måtte antages at hidrøre fra disse borer. Ved sit uhjemlede indgreb i de bestående grundvandsforhold har appellanten pådraget sig det væsentlige ansvar for, at der ikke på et tidligt tidspunkt blev tilvejebragt det bedst mulige bevis for de liden skaders omfang og årsag.

Som følge heraf kan der efter overlandvæsenskommissionens formening ikke i denne sag stilles så store krav, som man normalt ville stille, til beviset for årsagssammenhæng mellem skyld og skade.

Når henses hertil og til, hvad der er oplyst om tidspunkterne for appellants borer og for det konstaterede vandsvind i de appelinstævntes vandforsyningssteder, finder overlandvæsenskommissionen ikke, at der foreligger tilstrækkeligt grundlag for at ændre landvæsenskommissionens kendelse, hvorefter det må anses for tilstrækkelig godtgjort, at skaden skyldes de omhandlede borer.

Særlig bemærkes, at overlandvæsenskommissionen må anse det for ganske usandsynligt, at vandmanglen på fru Jeppesens ejendom kan skyldes borer ved de to forannævnte fjernere beliggende dambrug, dels på grund af den betydelige afstand, dels på grund af et mellemlig-

gende højdedrag. For så vidt appellanten har gjort gældende, at der ikke efter hans første boring i 1954 blev konstateret noget svind i fru Jeppesens brønd, bemærkes, at den første boring kun gav ca. 20 m³ vand i døgnet mod ca. 30 m³ fra den sidste, og at det ikke kan udelukkes, at først den samlede vandindvinding på i alt ca. 50 m³ fra begge borerne har bevirket en sådan sænkning i grundvandstanden, at brønden på fru Jeppesens ejendom – trods afstanden og højdeforskellen – løb tør.

For så vidt appellanten dernæst har anført, at fru Jeppesen har forskertset beviset for skadens omfang og årsag ved at tilkaste den gamle brønd og ved ikke straks, da vandet i efteråret 1956 begyndte at svinde i hendes brønd, at udtage prøver af vandet, finder overlandvæsenskommissionen på ny at måtte fremhæve, at skylden for eventuelt utilstrækkeligt bevis i denne sag under hensyn til appellants egen uhjemlede fremfærd i væsentlig grad må påhvile ham.

For så vidt angår spørgsmålet om erstatningspligten over for smed Eriksen finder overlandvæsenskommissionen ikke at kunne give appellanten medhold i, at han som følge af forliget med Søren Nørbo er ansvarsfri også i forhold til Eriksen. Efter overlandvæsenskommissionens formening er det uden for enhver tvivl, at Nørbo ikke ved dette forlig har kunnet berøve Eriksen den ham ved tinglyst deklaration på ejendommen sikrede ret. Der henvises i denne forbindelse også til vandforsyningslovens § 6, stk. 2, hvorefter en erstatning fordeles af vedkommende kommission mellem ejer og bruger af den skadelidende ejendom. Efter sin ved tinglyst deklaration sikrede ret til at aftage vand fra matr. nr. 6*d* af Spjarup by må Eriksen som bruger kunne henføres under denne bestemmelse og derfor have en selvstændig ret til erstatning. Også i forholdet til Eriksen må det

derfor komme appellanten til skade, at han ikke har iagttaget de i loven foreskrevne regler for opnåelse af ret til videregående vandindvin-
ding; han har derved afskåret den skadelidende fra på et tidligere tidspunkt at protestere mod indgrebet i grundvandsforholdene og fremsætte krav om erstatning for skade, der herved måtte påføres hans ejendom.

Overlandvæsenskommissionen må herefter – på grundlag af det allerede for landvæsenskommissionen fremkomne og efter sin gennemgang af sagen, herunder besigtigelse af forholdene på stedet – anse det for tilstrækkelig sandsynliggjort, at smed Eriksen har lidt et tab ved udtørringen af sit vandforsyningssted, og at fiskeriejer Sørensens borerer er årsagen til denne udtørring.

For så vidt endelig angår størrelsen af de tilkendte erstatninger bemærkes, at overlandvæ-

senskommissionen ikke i det fremkomne har fundet grundlag for at ændre landvæsenskommissionens skøn. Det bemærkes dog i denne forbindelse, at overlandvæsenskommissionen anser en erstatning af 2 kr. daglig for ulemperne ved at hente vand udefra til en gård og dens besætning for meget beskeden, men at dette på den anden side opvejes af, at der er opnået en vis forbedring på fru Jeppesens ejendom gennem den nye boring.

Efter det således anførte finder overlandvæsenskommissionen i det hele at måtte stadfæste den af landvæsenskommissionen afsagte kendelse.

Det bemærkes, at de tilkendte erstatninger kun kan udbetales til de appelindstævnte med samtykke af eventuelle panthavere i deres ejendomme, jfr. vandforsyningslovens § 6, sidste stk.

Overlandvæsenskommissionen for København samt Københavns m.fl. amtsrådskredse.

Kendelse af 24. september 1959 i sag nr. 591.

Vand II. (Kloakanlæg, vandløbslovens § 74, stk. 1. Ej grundlag for at pålægge en kommune andel i anlægsudgifterne i medfør af vandløbslovens § 74, stk. 6.)¹

I medfør af vandløbslovens § 74, stk. 1, indbragte Hillerød byråd et projekt til kloakering af et areal under »Lærkegården«, matr. nr. 30a m.fl. Hillerød Købstads Overdrev for Landvæsenskommissionen. Det fremgik heraf, at Fællesorganisationens Byggeselskab på det selskabet tilhørende areal agtede at opføre 42 parcelhuse. Projektet til afvanding af arealet m. v. gik ud på etablering af en hovedledning og 2 sideledninger i vejarealer samt 1 sideledning over parcel nr. 11. Anlægsudgiften blev anslået til 63.000 kr.

1. Se hertil landvæsenskommissionskendelser i hæfte II s. 25, hæfte III s. 9 og hæfte VII s. 19.

Det var forudsat, at anlægget udførtes ved byggeselskabets foranstaltning uden afholdelse af licitation, men under Hillerød kommunes overtilsyn, og endvidere, at samtlige udgifter afholdtes forskudsvis af kommunen mod byggeselskabets kontante refusion, når statslån indkommer, idet byggeselskabet dog henstillede, at kommunen bidrog med 20 % af anlægsudgiften, hvilket byrådet ikke kunne tiltræde.

I landvæsenskommissionens *kendelse af 9. februar 1959* siges det bl. a.:

Da ordnede spildevandsforhold er en betingelse for byudvikling, og da det i denne sag omhandlede byggeri sker i overensstemmelse med kommunens byplanmæssige dispositioner for området, findes anlægget at have almen offentlig interesse, hvorfor kommunen bør yde et tilskud til anlægget, hvilket tilskud fastsættes til 20 % af anlægsudgiften. Den herefter resterende del af anlægsudgiften betales kontant af bygge-

selskabet, som mellem dette og byrådet aftalt.

Kendelsen blev af kommunen påanket med påstand om, at alle til anlægget medgåede udgifter afholdes af byggeselskabet uden kommunetilskud, således at anlægsudgifterne afholdes forskudsvis af kommunen og betales kontant af byggeselskabet, når statslånet blev udbetalt.

I *overlandvæsenskommissionens kendelse af 24. september 1959* siges det:

Landvæsenskommissionen for Præstø amtsrådsreds.

Kendelse af 12. maj 1958. Anke.

Hegn. En grundejer klagede til hegnsynet over, at en nabo i skellet mellem de to ejendomme havde rejst et 3,75 m højt hegn af flettet trådvæv, og hegnsynet pålagde naboen at lade hegnet nedskære til højst 200 cm. Denne kendelse påankedes ikke, men naboen indskrænkede sig til at bøje hegnet i ca. 200 cm's højde i en vinkel af 45° ind over sin egen grund. Herefter klagede grundejeren til hegnsynet, der påbød, at nedskæring skulle finde sted. Denne kendelse ankede naboen til landvæsenskommissionen, der afviste anken i medfør af lov nr. 259 af 27. maj 1950 § 44, stk. 1.

I sommeren 1957 lod entreprenør Henry Andersen, Ingolfs allé 40, København, rundt om en del af den ham tilhørende ejendom på Masnedø, der benyttes som oplagsplads og industriareal, på 100 mm jernpæle opsætte et 3,75 m højt hegn af flettet trådvæv. Entreprenør Andersens nævnte ejendom grænser på et stykke op mod en fru Julie Walther Madsen, Masnedø, tilhørende ejendom, og på det sted, hvor de 2 ejendomme støder sammen, blev hegnet sat lige i skellet.

Fru Madsen fandt hegnet stridende mod de hende ifølge lov om hegn tilkommende rettig-

Overlandvæsenskommissionen finder ikke, at der er grundlag for ved et byggeføretagende som det foreliggende mod kommunens protest at pålægge den at yde tilskud til kloakeringen. Heller ikke den omstændighed, at vejene på arealet efter den indankede kendelses afsigelse er eller vil blive overtaget af det offentlige, findes at kunne føre til et andet resultat.

Herefter vil byrådets påstand være at tage til følge.

heder og indbragte spørgsmålet om dets lovlighed for hegnsynet i Vordingborg. Sagen blev behandlet af synet i et møde den 11. september 1957, og der blev samme dag afsagt sålydende kendelse: »Hegnsynet pålægger hr. entreprenør Andersen at lade nævnte hegn nedskære til højst 200 cm højde over eksisterende terræn inden 15. oktober 1957.«

Denne kendelse er ikke indbragt til prøvelse for landvæsenskommissionen.

Entreprenør Andersen nedskar ikke hegnet, men bøjede det i ca. 200 cm højde ind over sin egen grund i en vinkel på 45° med terræn.

Fru Madsen indbragte derefter på ny spørgsmålet for hegnsynet, som behandlede sagen den 23.1.1958. I en skrivelse af nævnte dato fra synet til entreprenør Andersens sagfører hedder det bl.a.:

»Hegnsynet har på opfordring den 23.1.58 konstateret, at det i hegnsynets kendelse af 11.9.57 omtalte hegn endnu ikke er nedskåret til de i kendelsen fastsatte normer, hvorfor det vil være at beslutte, at nedskæring til den påbudte højde skal være sket inden 15 dage fra dato. I modsat fald vil nedskæring omgående blive foretaget ved hegnsynets foranstaltning på ejers bekostning, jævnfør § 44, stk. 1, i hegnsloven.«

Den af hegnsynet således truffe afgørelse har entreprenør Andersen ved skrivelse af 5. febr. 1958 indanket for landvæsenskommissionen . . .

Kommissionen har besigtiget åstedet den 9. april 1958 og afholdt forhandlingsmøde samme dag på hotel »Sct. Jørgen« i Vordingborg. Til stede var foruden parterne landsretssagfører Bagger, København, og landinspektør Olivarius Hansen jun., Vordingborg, samt for hegnsynet stadsgartner Klintø og Ole Hansen.

Landsretssagfører Bagger gjorde under forhandlingen gældende, at synets kendelse af 11. september 1957 er opfyldt ved den stedfundne bøjning af hegnet, hvortil formanden for synet bemærkede, at kendelsen er at forstå således, at hegnet skal *nedskæres* til 200 cm højde.

Hertil bemærkes følgende:

Landvæsenskommissionen for Odense amtsrådsreds.

Kendelse af 16. juli 1958 i sag nr. 28/58. Anke.

Hegn. Landvæsensretter. (*Spørgsmål om, hvorvidt en hegnsynskendelse var påankelig, lov nr. 259 af 27. maj 1950 om hegn § 42 stk. 1 og 2.*) En offentlig tilgængelig sti (lovens § 11) på en ejendom grænsede op til en opad skrånende naboejendom. På grund af mangelfuldt eller manglende hegn på naboejendommen generedes stien af affald fra naboejendommen. Stiens ejere indklagede naboerne for hegnsynet, der bl. a. bestemte, at naboerne skulle rejse hegn ud mod stien. Kendelsen indankedes for landvæsenskommissionen. Her påstod de indstævnte anken afvist i medfør af lovens § 42 stk. 1 og 2, men kommissionen fandt, at sagen faldt ind under hegnslovens kap. III, subsidiært kap. II, og bestemte, at realitetsbehandling kunne finde sted.¹

1. Sagen blev senere forligt i kommissionen i det væsentlige i overensstemmelse med hegnsynskendelsen.

Det er alene kommissionens opgave at tage stilling til hegnsynets kendelse af 23. jan. 1958. Denne kendelse hører til de i lov om hegn § 44, 1. stk., 1. pkt., omhandlede, og da sådan afgørelse ifølge den citerede lovbestemmelses sidste pkt. ikke kan gøres til genstand for anke, vil sagen være at afvise.

Med sagens omkostninger vil der være at forholde som nedenfor bestemt.

THI BESTEMMES:

Denne sag afvises fra landvæsenskommissionen.

Omkostningerne ved sagens behandling for kommissionen udredes af entreprenør Henry Andersen inden 15 dage efter modtagelsen af opgørelse fra kommissionens formand.

Denne ankesag er indbragt for landvæsenskommissionen . . . af frøknerne Ellen og Betty Brogaard, Langelinie 107, Odense, matr. nr. 7r, Hunderup, under Odense købstads jorder. Disse appellanter har påstået en af Odense købstads hegnsyn den 3. maj 1958 afsagt kendelse i en mellem dem og aktieselskabet Zoo Tivoli, Odense, opstået hegnstvist ændret.

Hegnsynets kendelse er sålydende:

»Hegnsynet må give rekvirenten A/S Zoo Tivoli matr. nr. 4di medhold i, at hegnet var mangelfuldt, da der intet hegn forefandt i hegnslovens forstand, ligesom nedskæringen af beplantningen på skråningen var foretaget på en måde, som virkede skæmmende på stedet. Den stadige opfyldning med haveaffald foroven på skråningen må ikke finde sted, da det vil bevirke, at denne vil skride ud og ind på matr. nr. 4di's grund, hvilket vil kunne medføre, at hegnsynet stiller krav om støbt fundament til at holde på jordens udskridning fra matr. nr. 7r.

Hegnssynet bestemmer:

1. Frøknerne Brogaard, matr. nr. 7r, skal rejse et hegn på egen grund ved skellinien ind mod matr. nr. 4 di.
2. Hegnet skal mindst bestå af en række granpæle med diameter 10 til 13 cm, 160 cm over jordens overflade, og en afstand mellem pælene på ca. 2 m. På pælene 4 til 5 rækker svær hegnstråd.
3. Udgifterne til hegnet udredes af matr. nr. 7r.
4. Hegnet skal være fuldført inden 1. juni 1958.
5. Den fremtidige vedligeholdelse påhviler matr. nr. 7r.

Af hensyn til sagens karakter og det manglende hegn vil sagens omkostninger for hegnssynet være at betale af søstrene Brogaard, matr. nr. 7r, med 40,- kr. . . .

Landvæsenskommissionen . . . har holdt møde med sagens parter og deres sagførere den 30. juni 1958 og foretaget besigtigelse, forhandling og forligsprøve. . . .

Egentlig realitetsbehandling har ikke fundet sted, idet Zoo-Tivoli har gjort gældende, at den påankede kendelse alene angår et spørgsmål om almindelig vedligeholdelse af det omstridte hegn (eller mangel på hegn), og at kendelsen derfor

Landvæsenskommissionen for Thisted amtsrådskreds.

Kendelse af 2. september 1958 i sag nr. 2/1958. Anke.

Vand II. (*Udpumpningsanlæg befundet lovligt i medfør af vandløbsloven § 105, og betingelserne i henhold til § 93, stk. 1, for at foreskrive nye regler ikke fundet at være tilstede.*) Kloak- og spildevand m.m. pumpedes fra gammel tid fra et gadekær over en gårdejers eng ud i Limfjorden. Gårdejereren forlangte, at afledningen

i medfør af hegnsslovens § 42, stk. 1 og 2 er upåankelig. Zoo-Tivoli har derfor påstået sagens afvisning.

Fra appellanternes side er hævdet, at kendelsen efter sit reelle indhold og sin formulering faktisk angår rejsning af nyt hegn eller dog en væsentlig ændring eller ombytning af et allerede eksisterende lovligt hegn, jfr. hegnsslovens § 41.

Der er enighed om, at hegnsspligten påhviler frøknerne Brogaard.

Landvæsenskommissionen må efter de konstaterede hegnssforhold, parternes forklaringer og kendelsens indhold give appellanterne medhold i, at det i det foreliggende tilfælde hovedsagelig drejer sig om krævede foranstaltninger, der mest naturligt falder ind under hegnsslovens kapitel III om ombytning og ændring af hegn eller subsidiært under lovens kapitel II om rejsning af nyt hegn.

Da der ikke i øvrigt er rejst indsigelser mod ankens lovlighed, vil formalitetsindsigelsen ikke kunne tages til følge, jfr. § 42, stk. 1.

THI BESTEMMES

Den fremsatte anke kendes lovligt foretaget, og realitetsbehandling af ankesagen vil kunne finde sted. . . .

blev rørlagt, og at de pumpeinteresserede deltog i udgiften herved. Landvæsensnævnet gav i sin kendelse gårdejereren medhold under henvisning til vandløbslovens § 4, stk. 1, men landvæsenskommissionen fandt, at anlægget var lovligt i henhold til § 105, og at betingelserne i § 93, stk. 1, for at foreskrive nye regler ikke var tilstede. Landvæsensnævnets kendelse ophævedes derfor.

Ved skrivelse af 24. juni 1958 har . . . landmændene Jens Saarup og Gustav Andersen, Sennels,

for landvæsenskommissionen for Thisted amts-rådskreds indanket en af landvæsensnævnet den 28. maj. 1958 afsagt kendelse angående nedlægning af en rørledning fra Sennels gadekær til Limfjorden. . . .

Sagens forhistorie.

Den 28. april 1958 anmodede gdr. Poul Poulsen, Østergaard, Sennels, om at få afholdt en nævnforretning over vandafledningen fra Sennels gadekær til Limfjorden.

På nævnsrådet den 10. maj. 1958 beklagede rekvirenten sig over, at Jens Saarp, Gustav Andersen og Sennels præstegaard pumper vand over på hans ejendom samt over, at der ledes kloak- og spildevand ind over samme. Der nedlagdes påstand på, at de tre pumpeinteresserede skulle foranledige vandet ført ud i Limfjorden, idet dog rekvirenten ville afholde en fjerdedel af omkostningerne herved. De indstævnte nægtede at have med sagen at gøre. For så vidt angår spildevandstilledning var det umuligt at opnå udtalelser.

Da forlig ikke var at opnå, optoges sagen til kendelse, der afsagdes den 28. maj 1958. I kendelsen anføres følgende:

Landvæsensnævnets kendelse.

»Under henvisning til vandløbslovens paragraf 4, stk. 1, og under hensyn til, at der i det oppumpede vand er noget spildevand, findes det, at lodsejerne i gadekæret ikke med rette kan lede vandet ud i Poul Poulsens eng og lade det løbe ud over engen, hvor der ikke findes noget egentligt vandløb, hvorfor det bestemmes, at der skal nedlægges en rørledning fra den bestående rørlednings udløb mod syd ud til Limfjorden ca. 200 m.

Ledningen nedlægges med en rørstørrelse, der kan bortlede det vand, den bestående pumpe kan yde.

Omkostningerne ved rørledningens nedlægning og fremtidige vedligeholdelse samt omkostningerne ved nærværende forretning fordeles på følgende måde:

Poul Poulsen yder 35 %.

De tre øvrige interessenter yder resten i samme forhold, som de yder til pumpeanlægget . . .«

Begrundelse for anken.

Appellanterne støtter deres anke på følgende:

1. Den omhandlede pumpning har efter gamle folks udsagn fundet sted i ca. 100 år, hvorfor appellanterne har ret dertil.
2. Der tilføjes ikke Poul Poulsen nogen skade ved pumpningen. Fra pumpen løber vandet nogle få meter til et vandhul på Poulsens jord, som måske kan være ca. 100 m² stort. Derfra løber det i en rende, muligt gennem flere huller, til fjorden. Pågældende jordstykke er intet værd, idet det sættes under vand fra fjorden, når der er højvande. Hullerne vil antagelig altid stå fulde af vand, selv om rørledningen kommer.
3. Saarp og Andersen tilfører ikke det gadekær, hvorfra pumpningen finder sted, spildevand eller kloakvand.
4. Der er tilløb til gadekæret af overfladevand fra skolen.
5. Der er tilløb til gadekæret af kloakvand gennem en grøft oppe fra Sennels by. Kloakvandet når som regel ikke helt ned i gadekæret, i alt fald ikke om sommeren. . . .

Kommissionen har afholdt møde i sagen den 25. juli 1958, til hvilket møde indkaldelse var sket ved anbefalede breve.

I mødet deltog appellanterne med deres sagsfører, gdr. Poulsen og repræsentanter for sognerådet og menighedsrådet.

Landsretssagfører Larsen påstod den ind-

ankede kendelse ophævet under henvisning til de i begæringen givne begrundelser.

Gdr. Poulsen hævdede, at hans engarealer bliver oversvømmede ved udpumpningen fra gadekæret, ligesom han hævdede, at der føres kloak- og spildevand fra ejendomme i Sennels by gennem tilløbsgrøften til gadekæret. Han opgav dog ikke fra hvilke ejendomme.

Sognerådsformand P. Krogh oplyste, at nævnte tilløbsgrøft må antages alene at føre dræn- og overfladevand, og at grøften om sommeren som regel er ganske tør.

Endvidere oplystes det, at udpumpningen fra gadekæret tidligere var sket ved en vindmølle, men denne blæste ned i vinter, hvorfor der i foråret blev opstillet et pumpeanlæg med en benzinmotor som drivkraft. Parterne var endvidere enige om, at udpumpningen fra gadekæret siden 1900 først skete gennem 2 sideløbende småledninger, og at disse med den daværende ejer af appeldstævntes ejendom Poul Poulsens faders tilladelse blev ombyttet med en 14" rørledning, hvilket formentligt skete i tiden 1937-38. Der foreligger ingen vandsynskendelse herom, ligesom der ej heller blev oprettet noget skriftligt mellem de daværende parter.

Kommissionen besigtigede åstedet, hvor afløbet fra gadekæret går ud over strandengen, pumpestationen og gadekæret, samt tilløbsgrøften fra Sennels. Forholdene fandtes at være som anført i anken og som oplyst på mødet. Tilløbsgrøften fandtes tør, og det kunne ikke påvises, at der skete tilførsel af kloak- eller spildevand. . . .

Kendelse.

Kommissionen er af den opfattelse, at den omhandlede udpumpning upåtaget har fundet sted gennem en meget lang årrække. Anlægget

må oprindeligt antages at være anlagt i henhold til en aftale mellem de interesserede, og afløbsledningen synes for ca. 30 år siden at være ændret på samme måde. Kommissionen finder derfor, at udpumpningsanlægget er et lovligt bestående anlæg.

For så vidt der herefter skulle ske en ændring i anlægget, måtte dette ske i henhold til vandløbslovens § 93, stk. 1, men de i denne paragraf opstillede forudsætninger, at enten de faktiske forhold, der danner grundlaget for den ældre afgørelse, senere er undergået forandring, eller den ved den ældre ordning truffene ordning har vist sig ufyldstgørende, finder kommissionen ikke er til stede. Der foreligger ganske vist ikke oplyst for kommissionen, hvorledes det ældre pumpeanlægs ydeevne er i forhold til det nuværendes; men selv om det sidstnævnte skulle have en større ydeevne, findes dette – under hensyn til karakteren af arealerne mellem rørledningens udløb og fjorden – ikke at kunne motivere anvendelsen af § 93, stk. 1.

For så vidt angår afledningen af spildevand så synes efter det oplyste eventuelt spildevand ikke at være til stede i sommerhalvåret eller at komme fra appellanternes ejendomme. Skulle der finde et begrænset tilløb af spildevand sted i vinterhalvåret – hvilket ikke er dokumenteret – findes dette heller ikke under hensyn til ovennævnte arealers karakter at kunne motivere en ændring i det bestående.

Under henvisning til foranstående finder kommissionen det betænkeligt at pålægge lods-ejerne i gadekæret deltagelse i anlægsudgifterne, så meget mere som fordelene ved rørlægning – når henses til strandarealernes værdi og de vanskelige forhold i strandkanten – synes tvivlsom.

Kommissionen finder derfor, at landvæsen-nævnets kendelse bør ophæves.

THI BESTEMMES

Landvæsensnævnets kendelse af 28. maj 1958 vedrørende afløbet fra Sennels gadekær ophæves.

Omkostningerne ved sagens behandling for landvæsenskommissionen, hvoraf appellanterne betaler 150 kr., idet deres rettigheder legaliseres

Landvæsenskommissionen for Vejle amtsrådsreds.

Kendelse af 6. oktober 1958 i sag nr. 27/1958.

Vand II. (Aflledning af gips slam fra fabrik til Lillebælt). Dansk Svovlsyre- og Superphosphatfabrik skulle af med større mængder gipsaffald og søgte landvæsenskommissionen om tilladelse til i rørledning at føre det ud på bunden af Lillebælt. Efter at have hørt et stort antal offentlige myndigheder, der havde offentlige interesser at varetage i anledning af projektet, gav kommissionen tilladelse til afledningen, idet den i det væsentlige henholdt sig til de vilkår, som de forskellige myndigheder og kommissionens sagkyndige fandt nødvendige.

Efter begæring af A/S Dansk svovlsyre- og superphosphatfabrik, København . . . har landvæsenskommissionen for Vejle amtsrådsreds og købstæder behandlet et forslag til etablering af ledninger fra selskabets fabriksbygning i Fredericia til Lillebælt med henblik på udledning af ca. 250 t gips pr. døgn i bæltet. . .

Projektet . . . er udarbejdet af det rekvirende selskabs ingeniøraftdeling og for så vidt angår forankring af ledningen under vand af firma J. Såbye & O. Lerche A/S, København . . . Ledningen føres fra fabrikken over Fredericia havn tilhørende arealer og den offentlige gade Kongensgade og fra strandbredden ca. 275 m ud i Lillebælt til ca. 5 m dybde, hvor den udmunder i nærheden af et i henhold til landvæsenskommissionskendelse af 15. jan. 1953 etableret Fredericia kommune tilhørende offentligt kloakudløb.

ved nærværende kendelse, indbetales til kommissionens formand af rekvirenterne in solidum inden 15 dage efter, at opgørelse er modtaget fra denne, men restbeløbet afholdes endeligt af appelindstævnte, gdr. Poul Poulsen, efter påkrav fra appellanterne.

Ledningen anbringes på bunden og forankres til denne ved, at der i hele dens længde side om side lægges betonklodser, . . . som fæstnes til bunden ved hjælp af 2 stk. 1,25 m lange varmtgalv., tilspidsede 1 $\frac{1}{4}$ " rundjern. Rørledningens udmunding, der bliver placeret ikke langt fra udmundingen af kommunens kloakledning, føres skråt opad fastgjort til en svær betonklods, som vist på tegning nr. 1849. Rekvirenten oplyser i den til sagen hørende redegørelse og beskrivelse, bilag 1, at denne udformning medfører, at gipsoplæmningen, der pumpes ud med en hastighed af 2 m pr. sek., føres ud i en retning, der går på tværs af den fremherskende strøm i bæltet, hvorved oplæmningen vil blive bredt ud over et stort område og derved fremskynde gipsens opløsning.

Med hensyn til selve den gips, der i form af slam ønskes tilladt udledet, er det i nævnte redegørelse, bilag 1, oplyst, at den vil fremkomme som dihydrat, det vil sige $\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$, og i fint krystallinsk form, idet de største krystaller kun er ca. $0,06 \times 0,15$ mm, og det anføres, at selv om gips er ret tungtopløselig i vand, er opløseligheden dog så stor, at den i det foreliggende tilfælde vil være af væsentlig betydning, og da dens opløselighed ydermere stiger ganske betydeligt med stigende saltindhold (NaCl), anser rekvirenten det for fuldt forsvarligt at slæmme den op i vand og lede den ud i hovedstrømmen i Lillebælt, hvor den hurtigt vil gå i opløsning på grund af de store vandmængder, der

her er til stede. Endvidere fremhæver rekvirenten de erfaringer, der er gjort ved kommunens nærliggende kloakudløb som talende for, at udledningen af gips bliver uskadelig.

Fiskeriministeriet har . . . udtalt . . . at ministeriet for sit vedkommende intet finder at erindre imod, at fabrikken forsøgsvis anlægger det ønskede udløb til bæltet, idet dog opmærksomheden henledes på, . . .

Stads- og havneingeniøren i Fredericia har givet udtryk for, at Fredericia kommune og havn intet principielt har at indvende mod sagen, idet man dog . . . ønsker at sikre sig, at . . .

Ministeriet for offentlige arbejder har . . . efter stedfunden brevveksling med forsvarsministeriet, fiskeriministeriet og vandbygningsdirektøren meddelt, at den begærte tilladelse kan gives på vilkår . . .

Landvæsenskommissionens bestemmelser.

Idet projektet og formålet med dette har været forelagt en række offentlige myndigheder, der med de foran angivne forbehold enten direkte har givet deres tilladelse eller meddelt ikke at ville udtale sig imod projektet, og idet dettes gennemførelse ikke ses at kunne skade nogen berettiget interesse, lige så lidt som der under sagen er fremkommet nogen protest mod projektets gennemførelse, godkender landvæsenskommissionen, at projektet gennemføres og bringes til afslutning ved rekvirentens foranstaltning og for dennes regning inden udgangen af juni måned 1959, ligesom den omhandlede udledning af ca. 250 t gips pr. døgn i Lillebælt tillades. Projektet bringes til udførelse, som angivet på tegningerne . . . Tilladelsen til projektets gennemførelse gives på følgende betingelser:

1. Ledningen er et rekvirenten tilhørende privat anlæg, der henligger for selskabets egen reg-

ning og risiko, og der kan ikke gøres ansvar gældende over for fartøjer, der måtte komme til at beskadige ledningen.

2. Efter nærmere forhandling med stads- og havneingeniøren i Fredericia eller anden offentlig myndighed, til hvem denne måtte henvises svovlsyrefabrikken, skal stedet, hvor rørledningen udmunder, afmærkes med grønmalet spidstønde, og der skal på land foretages afmærkning om forbud mod ankring i nærheden af ledningen.
3. Selskabet skal senest 3 uger inden etableringen underrette søkortarkivet om afmærkningen, og selskabet skal til sin tid til søkortarkivet indsende planer, der viser rørledningens forløb og afmærkning.
4. Selskabet er forpligtet til for egen regning helt at fjerne alle dele af ledningen uden for dagligvandslinien, såfremt ledningen ødelægges.
5. Ledningens overførsel over Kongensgade skal efter nærmere forhandling med stads- og havneingeniøren i Fredericia sikres således, at en lækage på ledningen ikke bliver til gene for gadetrafikken.
6. Såfremt der mod forventning skulle vise sig gipsaflejringer omkring kommunens undersøiske kloaklednings udmunding i Lillebælt, er selskabet forpligtet til at fjerne disse aflejringer, hvis de er til hinder for den fri udstrømning.
7. Såfremt gipsens udledning mod forventning skulle blive til gene i hygiejnisk, teknisk eller æstetisk henseende, eller såfremt den skulle give anledning til ulemper for fiskeri m.m., må sag om ledningens fortsatte tilstedeværelse på krav af fiskeriministeriet, ministeriet for offentlige arbejder, fredningsmyndighederne, Fredericia havn eller kommune eller anden kompetent myndighed indbringes for landvæsenskommissionen.

Med hensyn til afholdelse af omkostningerne ved sagens behandling for landvæsenskommissionen m.v. forholdes som nedenfor beskrevet.

THI BESTEMMES

Det foran beskrevne anlæg af ledning for gips-

Landvæsenskommissionen for Odense amtsrådskreds.

Foreløbig kendelse af 27. oktober 1958 i sag nr. 42/56.

Vand II. (*Partsfordeling af udgifterne ved et stort kloakrenseanlæg sat i forhold til vandforbruget, vandløbslovens § 74, stk. 5.*). Statens vandløbsudvalg, jfr. lov nr. 49 af 17. februar 1942 §§ 2 og 6, havde afsagt kendelse i sag om renseanlæg, den biologiske del, og bestemt, at en landvæsenskommission skulle fastsætte reglerne for fordelingen af udgifterne herved. Da anlægget havde fungeret i en årrække og ikke kunne forventes helt færdiggjort i nær fremtid, samt da en del »selvindvindere af vand« i længere tid havde fået deres spildevand rensset derigennem uden afgift, besluttede kommissionen af afsige en foreløbig kendelse herom og tillagde Odense kommune ret til indtil videre at afkræve selvindvinderne et bidrag beregnet i forhold til den vandmængde af åvand eller grundvand, som de havde afledet til anlægget.¹

I skrivelse af 23. juni 1956 har Odense byråds udvalg for de tekniske anliggender anmodet formanden for landvæsenskommissionen for Odense amtsrådskreds om, at kommissionen ville »afsige kendelse i sagen om kloakafgiften i Odense og herunder fastsætte regler for udgiftsfordelingen vedrørende Odense kommunes renseanlæg ved Ejby Mølle«.

Teknisk udvalgs skrivelse var foranlediget af, at Statens Vandløbsudvalg under 26. oktober

1. Jfr. kendelse af 21. januar 1959, nedenfor side 33.

slam fra A/S Dansk svovlsyre- og superphosphatfabriks svovlsyrefabrik i Fredericia til Lillebælt godkendes på de ovenfor fastsatte betingelser og bringes til afslutning inden 30. juni 1959, idet anlægsudgifterne afholdes af selskabet. . . .

1953 havde afsagt en kendelse i udvalgets sag nr. 375 om renseanlæg ved Ejby Mølle, den biologiske del.

I kendelsen bestemmes, at renseanlægget vil være at udføre ved Odense kommunes foranstaltning og at de efter fradrag af statens tilskud resterende udgifter udredes endeligt af Odense kommune og de interesserede grundejere efter nærmere af landvæsenskommissionen for Odense amtsrådskreds fastsatte regler, jfr. § 2 og § 6 i lov nr. 49 af 17. februar 1942, jfr. lov nr. 457 af 1. oktober 1945.

Endelig bestemmes i kendelsen, at Odense byråd skal varetage anlæggets fremtidige vedligeholdelse og drift, og at landvæsenskommissionen træffer bestemmelse om, hvorledes de heraf flydende udgifter skal afholdes og udredes. . . .

A

Sagens behandling for kommissionen.

Kommissionen har afholdt møder i sagen den 3. december 1956, den 23. april 1957, den 1. marts 1958, den 15. marts 1958, den 14. juli 1958, den 6. september 1958 og den 15. september 1958.

På disse møder har Odense kommunes repræsentanter rejst krav om, at bidragsfordelingen gennemføres i overensstemmelse med et af kommunen udarbejdet forslag således, at der, i lighed med hvad der allerede er tilfældet, navnlig for beboelsejendomme o.l., hos alle grundejere opkræves et renseanlægsbidrag (kloak-

bidrag), hvis størrelse beregnes i forhold til vandforbruget fra Odense Vandforsyning, og således, at virksomheder, der selv indvinder vand, bidrager i tilsvarende grad til udgifterne til renselanlægget.

Spørgsmålet om disse såkaldte selvindvinderes bidragspligt har tidligere været behandlet, og der er redegjort herfor i den kendelse af 10. juli 1948, som er afsagt af den til behandling af forskellige sager vedrørende Odense å nedsatte landvæsenskommission, men spørgsmålet blev dengang udskudt til forsøg på opnåelse af en forligsmæssig ordning. Der opnåedes ingen løsning. Følgen blev, at en del virksomheder i Odense med egen vandforsyning ikke hidtil har bidraget til udgifterne ved rensningen af deres spildevand i renselanlægget ved Ejby Mølle.

På kommissionens møde den 1. marts 1958 har stadsingeniør Honoré anført, at Odense kommune formentlig ville procedere på, at man principalt bør pålægge de nævnte virksomheder bidrag til renselanlægget med tilbagevirkende kraft fra 1948, subsidiært fra 1953-54.

På mødet den 14. juli 1958 anførte stadsingeniøren endvidere, at der foretages indgående undersøgelser af virksomhedernes spildevand, og at disse undersøgelser først kan være færdige engang hen i 1959. Det måtte anses for ubilligt, om en bidragsbetaling først kunne finde sted efter disse undersøgelser afslutning.

Odense byråd måtte derfor anmode om en foreløbig delkendelse allerede nu om fordeling af 15.670.000 kr. for de hidtil udførte arbejder ved renselanlægget således, at Odense byråd får ret til inden for et nærmere angivet byområde at opkræve bidrag også hos selvindvinderne i forhold til vandforbruget.

Et af selvindvinderne nedsat udvalg har ved højesteretssagfører Mogens Møller og civilingeniør Hintz fremsat protester mod, at bidra-

gene blev opkrævet med tilbagevirkende kraft, samt mod, at der blev afsagt en delkendelse. Spørgsmålet måtte finde sin afgørelse ved kommissionens endelige kendelse.

Efter en forhandling på mødet den 15. september 1958 tiltrådte imidlertid såvel selvindvinderens udvalg som Odense kommunes repræsentanter et af kommissionen fremsat forslag om, at der blev afsagt en foreløbig kendelse gående ud på, at der fra 1. januar 1959 at regne tillægges Odense kommune ret til hos selvindvinderne at opkræve indtil videre 5 øre pr. m³ af deres vandforbrug (»vandværdien«), idet man dog i øvrigt fastholdt tidligere fremsatte forhold og standpunkter.

B

Kommissionens overvejelser og bestemmelser.

Kommissionen må – som sagen foreligger oplyst i øjeblikket – have den opfattelse, at det i princippet vil være i overensstemmelse med vandløbslovens ånd og bogstav, at der – når Odense kommune kræver det – pålægges de såkaldte selvindvinderne i Odense bidrag til renselanlægget, såfremt de sender spildevand dertil. Grundlaget for en rationel og retfærdig bidragsberegning foreligger dog endnu ikke på det nuværende trin af sagens behandling.

I betragtning af, at der som hovedregel intet hidtil er betalt af selvindvinderne for deres spildevandsrensning, vil kommissionen finde det rimeligt at gennemføre ovenfor nævnte forslag af 15. f.m., som nedenfor angivet.

Kommissionen har derfor besluttet, at der til dækning af en del af anlægsudgifterne m. v. ved renselanlægget ved Ejby Mølle bør tillægges Odense kommune ret til fra 1. januar 1959 at regne og indtil videre at opkræve et bidrag på 5 øre pr. m³ af den vandmængde, som selvindvinderne af grundvand eller åvand har afledet til

renseanlægget, bortset fra indkøbt kommunevand.

Det pålægges de pågældende virksomheder inden 1. januar 1959 at foranstalte og bekoste opsætning af egnede målere til konstatering af den vandmængde, der fra dem tilføres kloakledninger, som har afløb til renseanlægget ved Ejby Mølle, såfremt sådanne målere ikke allerede er etablerede.

Målerne skal kunne godkendes og vil være at plombere af kommunen og bør aflæses ved kommunens foranstaltning.

Eventuelle uoverensstemmelser om disse kontrolforanstaltninger vil – i mangel af forlig mellem parterne – være at forelægge kommissionen til afgørelse.

Kommissionen forbeholder sig, når endelig

Landvæsenskommissionen for Viborg amtsrådsreds.

Kendelse af 1. november 1958 i sag nr. 18/1957. Anke.

Veje. (Spørgsmål om nedlægning af offentlig vej, lov nr. 95 af 29. marts 1957 om bestyrelse af de offentlige veje § 15.) Nogle gårdejere havde anmodet sognerådet om nedlæggelse af en byvej, idet de selv kun benyttede en anden vej, der gav lettere adgang til landevejen, og idet de hævdede, at byvejen var helt overflødig. Sognerådet vedtog efter at have behandlet sagen at nægte at efterkomme anmodningen med den begrundelse, at nogle beboere havde protesteret mod nedlæggelsen, at vejen var meget gammel, og at det var uklart, om den vej, hvortil færdslen ønskedes henlagt, var offentlig eller ej. Landvæsenskommissionen, hvortil afgørelsen indankedes, udtalte, at den »savner hjemmel til at tillægge ejere, der i forvejen har anden vejadgang, vejret over trediemands ejendom mod ejerens protest«, og sognerådets afgørelse stadfæstedes.

kendelse til sin tid skal afsiges, at ændre bidragsberegningen og eventuelt lade ovennævnte foreløbige bidrag helt bortfalde og forordne tilbagebetaling, såfremt der måtte fremkomme oplysninger, som efter kommissionens skøn gør noget sådant bydende nødvendigt.

THI BESTEMMES

Der tillægges Odense kommune ret til fra 1. januar 1959 at regne og indtil videre at opkræve hos ovennævnte selvindindere et bidrag på 5 øre pr. m³ af den vandmængde, som disse selvindindere af grundvand og åvand har afledt til renseanlægget ved Ejby Mølle, alt i overensstemmelse med de foran fastsatte bestemmelser. Det pålægges selvindinderne at rette sig efter disse bestemmelser.

Øst for landevejen Viborg-Århus, lidt nord for Kongensbro ligger nærmest landevejen ejendommen matr. nr. 2a og 1h, Braarup, Grønbæk sogn, ejer gårdejer Harry Jensen, Braarup, og øst for denne ejendom igen ligger ejendommen matr. nr. 1a og 2n, smst., ejer gårdejer Alfred Greve, Ans. Skråt over matr. nr. 2n og 2a i retning nordøst-sydøst går en vej, på matrikelkortet betegnet som byvej. Denne vej gik tidligere i samme retning videre over matr. nr. 1h til landevejen, men over dette matr. nr. er vejen forlagt, således at den nu går i retningen øst-vest og udmunder omtrent vinkelret på landevejen.

Den nævnte vej tjener som adgangsvej foruden for Alfred Greves forannævnte ejendom bl.a. også for matr. nr. 3b, Braarup, Grønbæk sogn, ejer Carl Pedersen og matr. nr. 1o, smst., ejer Jens Carl Laursen.

Umiddelbart nord for skellet af matr. nr. 2n og 2a går en anden vej, der fra et punkt på den forannævnte byvej på matr. nr. 2n går direkte

mod vest omtrent vinkelret ud på landevejen og udmunder i denne ca. 200 m nord for den forlagte byvejs udmunding i landevejen. Ved at benytte den nordlige vej har såvel Alfred Greve som Carl Pedersen og Jens Carl Laursen lettere adgang til landevejen, og det ligger fast, at de nævnte lodsejere i almindelighed benytter denne vej i stedet for byvejen, der fortsætter over Harry Jensens ejendom.

Den nævnte nordlige vej går fra byvejen på Greves ejendom og ud til landevejen over følgende ejendomme:

Matr. nr. 3 b, Braarup, Grønbæk sogn, ejer Carl Pedersen.

Matr. nr. 3 e, smst., ejer Hjemind-Lee-Hjortehede (Bjerringbro) kommune.

Matr. nr. 3 a, smst., ejer Henriksen og Kähler A/S, og har en længde af ca. 550 m.

Da byvejen på matr. nr. 2n deler et firkantet stykke jord i to trekanter og således er generende for jordens drift, og da hverken Alfred Greve eller Harry Jensen har nogen nytte af byvejen, anmodede de i skrivelse af 10. august 1957 under henvisning til § 15 i vejloven af 29. marts 1957 Grønbæk sogneråd om at få byvejen nedlagt som værende helt overflødig.

Sognerådet afholdt efter forudgående bekendtgørelse åstedsforretning den 30. sept. 1957 og vedtog derefter i et møde den 7. okt. 1957, at byvejen skulle bevares, som den går over matr. nr. 2n, 2a og 1h, og anførte som begrundelse herfor foruden beboernes protester, at byvejen var meget gammel, og at det var uklart, om vejen hvortil færdselen eventuelt skulle forlægges, var privat eller ej. De protesterende beboere var ifølge senere indhentede oplysninger hos sognerådet Karl Pedersen, Jens Carl Laursen og kalkværksejer Regnar Andersen.

Ved skrivelse af 26. okt. 1957 indankede Alfred Greve og Harry Jensen denne afgørelse for landvæsenskommissionen for Viborg amtsråds-kreds. . . .

I ankebegæringen – og i nedennævnte møde for landvæsenskommissionen – har appellanterne nedlagt påstand på, at den gamle byvej over matr. nr. 2n, 2a og 1h nedlægges fra det sted, hvor den støder til vejen over matr. nr. 3b, 3e og 3a, og ud til landevejen, og at færdselen forlægges til vejen over de 3 sidstnævnte matr. nr., subsidiært har de påstået færdselen forlagt til en vej, som de vil udlægge langs nordskellet af deres ejendomme matr. nr. 2n og 2a umiddelbart op til og parallel med vejen på matr. nr. 3b, 3e, 3a.

Appellanterne har til støtte for deres påstande nærmere anført, at Bjerringbro kommune som ejer af matr. nr. 3e allerede har givet tilladelse til den ønskede omlægning af færdselen, at ejeren af matr. nr. 3b har tinglyst færdselsret over matr. nr. 3e og 3a, og at såvel denne ejer som ejeren af matr. nr. 1o næsten udelukkende færdes ad den nordlige vej.

På det af landvæsenskommissionen den 6. juni 1958 i sagen afholdte møde, hvor forholdene i marken besigtigedes, og hvor foruden Grønbæk sogneråd ejerne af samtlige forannævnte matr. nr. var repræsenterede, protesterede Carl Pedersen og Jens Carl Laursen mod byvejens nedlæggelse og færdselens forlægning, hvorhos Henriksen & Kähler A/S protesterede mod færdselens forlægning til selskabets ejendom.

Ved besigtigelsen konstateredes det, at terrænet i anledning af foretaget grusgravning var stærkt udgravet på matr. nr. 3a, 3e, 1h og 2a, på sidstnævnte matr. nr. bl.a. i nærheden af skellet til matr. nr. 3a og 3e.

Efter at repræsentanten for Henriksen &

Kähler A/S havde forladt mødet, blev der mellem de tilbageværende parter indgået sålydende

FORLIG

»Den gamle byvej, således som denne er forlagt over Harry Jensens ejendom, nedlægges fra amtsvejen og indtil det sted, hvor den på matr. nr. 2n støder til vejen på matr. nr. 3b, og al færdsel, som hidtil er gået ad byvejen, henvises fra sidstnævnte sted og ud til landevejen, til vejen i det sydlige skel på matr. nr. 3b, 3e og 3a, smst.

For opgivelse af færdselsretten ad den gamle byvej over matr. nr. 1h og 2n betaler Alfred Greve 1200 kr. og Harry Jensen 500 kr., hvoraf 1500 kr. tilfalder Karl Pedersen og 200 kr. Jens Karl Laursen.

Beløbet forfalder til betaling, når fornøden deklARATION, der sikrer de vejberettigede færdselsret over matr. nr. 3b, 3e, 3a, foreligger i tinglyst stand med prioritet forud for pantegæld.

Forliget er truffet under forudsætning af, at Henriksen & Kähler A/S, som ejer af matr. nr. 3a tiltræder, at de vejberettigede ad byvejen får tinglyst vejret ad den anden vej. Bjerringbro kommune, som ejer af matr. nr. 3e, har ifølge bilag 5 intet imod at give den pågældende vejret og Karl Pedersen, som ejer af matr. nr. 3b, tiltræder ved sin underskrift dette.

Udgifterne til oprettelse og tinglysning af deklARATIONEN betales af rekvirenterne. Om vedligeholdelse af vejen vil der være at træffe fornøden bestemmelse i deklARATIONEN – efter forudgående forhandling med bl.a. Henriksen & Kähler A/S, i hvilken forbindelse bemærkes, at Karl Pedersen og Bjerringbro kommune ifølge deklARATION lyst 12. okt. 1928, ikke har nogen vedligeholdelsespligt.

Da kredsen af de vejberettigede til den gl. byvej er ubestemt, vil påtaleretten ifølge den deklARATION, der vil være at oprette, være at tillægge foruden bestemte ejendomme Grønbæk sogneråd på almenhedens vegne.«

De derefter mellem Henriksen & Kähler A/S og Alfred Greve på appellanternes vegne førte forhandlinger endte med et negativt resultat, og da forliget som følge heraf er bortfaldet, har Alfred Greve begæret sagen fremmet og kendelse afsagt i denne.

I en af landvæsenskommissionen fra Direktoratet for Matrikelvæsenet indhentet erklARING af 18. decbr. 1957 udtales det om den i sagen omhandlede byvej bl.a., at den i sin tid må antages at være udlagt til offentlig brug, og at direktoratet ikke ser sig i stand til at oplyse, hvem der nu har ret til færdsel ad vejen.

Det er ubestridt af appellanterne, at i hvert fald Carl Pedersen, som ejer af matr. nr. 3b og Jens Carl Laursen, som ejer af matr. nr. 1o, har ret til færdsel ad byvejen.

Da landvæsenskommissionen savner hjemmel til at tillægge ejere af ejendomme, der i forvejen har anden vejadgang, vejret over trediemands ejendom mod ejerens protest, vil allerede som følge heraf appellanternes principale påstand ikke kunne tages til følge. Da endvidere en vej anlagt på matr. nr. 2n og 2a op mod og parallel med den eksisterende vej på matr. nr. 3b, 3e og 3a forekommer upraktisk og ikke vil være ideel på grund af udgravningerne på matr. nr. 2a op i nærheden af denne ejendoms nordskel, finder landvæsenskommissionen det betænkeligt mod de interesseredes protest at henlægge deres lovlige ret til færdsel ad byvejen til en sådan ny vej, og landvæsenskommissionen kan derfor ej heller tage appellanternes subsidiære påstand til følge.

Den indankede kendelse vil derfor være at stadfæste.

Under henvisning til bestemmelsen i lov nr. 95 af 29. marts 1957 § 15, stk. 3, pkt. 2, bemærkes, at efter det for landvæsenskommissionen oplyste må i alt fald ejerne af matr. nr. 1 a, 2 n, 1 o, 3 b have vejret ad byvejen. Kredsen af færd-

selsberettigede er formentlig ikke udtømt med disse, men landvæsenskommissionen ser sig ikke i stand til at statuere yderligere herom.

THI ERAGTES

Den indankede kendelse bør ved magt at stande.

Landvæsenskommissionen for Frederiksborg amtsråds-kreds.

Kendelse af 20. november 1958 i sag nr. 12/1958. Anke.

Hegn. (*Spørgsmål om træækker på egen grund kunne betragtes som hegn, hegnslov nr. 259 af 27. maj 1950*). To rækker ca. 10 m høje popler langs en ejendoms henholdsvis sydgrænse og vestgrænse, men i en afstand af ca. 1,35 m fra naboejendommene, samt et par løvtræer vinkelret på nordgrænsen og ligeledes ca. 1,35 m inde på ejendommens grund fandtes ikke at kunne betragtes som hegn, og en hegnsyndskendelse, der havde bestemt, at træerne skulle skæres ned til normeret hegnshøjde, blev derfor ophævet ved landvæsenskommissionens kendelse.¹

På den appellandinden, fru P. Vinding Røssel, Rolighedsvvej 43 og 45, Kajerød, tilhørende ejendom matr. nr. 10bn og 10bo Kajerød by, Birkerød sogn, er der langs det sydlige skel mod matr. nr. 10bl ibidem, tilhørende fru Emma Madsen, Kajerød, plantet 27 ca. 10 m høje poppeltræer, der står i en række i en afstand af ca. 1,35 m fra skellet. På tilsvarende måde står der 18 poppeltræer langs det vestlige skel mod matr. nr. 10bv ibidem, tilhørende chauffør A. Chr. Thomsen, Kajerød. På ejendommen er derhos plantet bl. a. fire løvtræer i en række vinkelret på det nordre skel mod matr. nr. 10bd ibidem, tilhørende Einar Voigt Hansen, Kajerød, således

at det nærmeste træ står i en afstand af ca. 1,35 m fra skellet. I de respektive skel er plantet en hæk som fælles hegn.

Efter at de fornævnte naboer havde begæret en hegnsyndforretning, hvorunder de nedlagde påstand om, at træerne kappedes til den i hegnsyndsloven angivne højde for hegn på egen grund, afsagde hegnsyndet under 16. august 1958 tre kendelser, hvorefter appellandinden tilpligtedes dels at nedkappe samtlige langs syd- og vestskellet stående træer og de tre nærmest nordskellet stående træer til en højde af 1,80 m med tillæg af afstanden fra skellinjerne, dels at fjerne de grene fra træerne, der nåede ind over fornævnte nabogrunde.

Disse kendelser har appellandinden påanket med påstand om sagens afvisning fra hegnsyndet, medens de indstævnte har påstået kendelserne stadfæstet. . . .

Kommissionen finder, at de pågældende træer efter deres beliggenhed ikke kan betragtes som hegn mod nabogrundene, og da spørgsmålet om, hvorvidt appellandinden er pligtig at nedskære træerne og fjerne grene, således ikke afhænger under hegnsyndets område, vil sagen i overensstemmelse med appellandindens påstand være at afvise fra hegnsyndet, hvis fornævnte kendelser ophæves.

Hver af de indklagede betaler til appellandinden i sagsomkostninger for landvæsenskommissionen 51 kr. 73 øre.

1. Jfr. kendelse af 18. december 1950, hæfte II (1950-53) s. 16-17.

Landvæsenskommissionen for Københavns amtsrådskreds 2. landvæsenskommissionsområde.

Kendelse af 21. januar 1959.

Vand II. (*Stort fælleskommunalt renselanlæg. Nyt partsfordelingsprincip. Vandløbslovens § 74, stk. 5*). Tre storkøbenhavnske forstadskommuner i stærk vækst og med stærkt blandet bebyggelse af større og mindre fabriksanlæg, stort sygehus, samt villa- og højbebyggelse, enedes om at etablere et stort fælles renselanlæg for kommunernes spildevand. Udtalt i kendelsen, at det under hensyn til oplandets meget varierende bebyggelse ville være ubilligt at fordele udgifterne til renselanlæg i forhold til ejendommenes værdier, idet en sådan fordelingsmåde ville ligge langt fra opfyldelsen af vandløbslovens bestemmelser om fordelingen, jfr. § 74, stk. 5, hvori bl. a. anføres, at »bidragene vil være at afpasse efter den fordel, som hver enkelt ejendom opnår ved anlægget«. Da praktisk taget alle ejendomme i distriktet får deres vandforsyning fra vandværk gennem måler, afsagdes herefter kendelse om partsfordeling på basis af vandforbruget som den mest retfærdige løsning af problemet, hvorved man samtidig opnåede det mindst mulige administrationsarbejde ved opkrævning af bidrag.¹

Med skrivelse af 29. august 1952 fremsendte Glostrup kommunalbestyrelse et projekt til fuldstændig ombygning og udvidelse af det ifølge kendelser af 17. apr. 1935 og 20. decbr. 1937 udførte renselanlæg, beliggende på matr. nr. 32 an af Brøndbyvester by og sogn og 8 gs af Glostrup by og sogn, for arealer i Brøndbyernes, Glostrup og Herstedernes kommuner, idet kommunalbestyrelsen samtidig med henvisning til § 74 i vandløbsloven anmodede om nedsættelse af en landvæsenskommission til behandling af sagen.

Ved skrivelser af 20. juni og 10. juli 1952 har henholdsvis sognerådet i Herstederne og kommu-

1. Jfr. kendelse af 27. oktober 1958, ovenfor s. 27.

nalbestyrelsen i Brøndbyerne oplyst, at de indtræder som medrekviserenter i sagen, idet arealer inden for disse kommuner afvandes til renselanlægget. . . .

Efter at kommissionen var gjort bekendt med, at kommunalbestyrelsen havde fundet anledning til at foretage betydelige ændringer i det forelagte forslag af august 1952, fremsendtes et ændret projekt med kommunalbestyrelsens skrivelse af 19. marts 1954, hvori bl. a. udtales:

»I fortsættelse af den for kommissionen under 29. aug. 1952 indbragte sag angående udvidelse af Glostrup renselanlæg, fremsendes hoslagt et ændret projekt, der sammenholdt med det oprindelig fremsendte vil ses at rumme visse forbedringer i placeringen.

Anlæggets kapacitet er uændret 3.600 m³/time (under regn), men den foreslåede sammenbygning af den eksisterende bundfældningstank og luftningstank til en fremtidig primær tank af kædeskrabertypen har muliggjort større frihed i placeringen, således at der nu er skabt større afstand mellem tankene og de omkringliggende arealer og endvidere mulighed for evt. senere udvidelser. Samtidig er den urationelle deling af tilløbsmængden på en række større og mindre enheder undgået.

De overslagsmæssige anlægsudgifter til bygningsarbejder og maskinelle installationer er steget fra 3.367.000 kr. til 3.430.000 kr. og inkl. renter, kurstab, administration m. m. vil udvidelsen af renselanlægget andrage i alt 4.060.000 kr. . . .«

Oplandet . . . omfatter hele den nuværende og forventede fremtidig bebyggede del af Glostrup-Hvissinge samt dele af Brøndbyernes og Herstedernes kommuner, der naturligt afvander til renselanlægget. Af distrikter uden for det naturlige opland er medtaget et separat kloakeret område ved Bækrenden i den vestlige del af Glostrup.

Den langt overvejende del af oplandet er ind-erzone. I den nordlige del findes 2 mellem-zonerealer, der begge af byudviklingsudvalget er tilladt kloakeret, og hvor detailkloakering er under udførelse. Af yderzoneområdet er under oplandet medtaget nogle mindre arealer, der enten er bebygget, eller med sikkerhed kan forventes bebygget (Hvissinge by, stadion og det projekterede sindssygehospital m.v.). . . .

Der er for tiden til anlægget tilsluttet afløb fra ca. 13.000 personer + industri. Indbyggerantallet ved fuld udbygning af oplandet vil andrage ca. 32.000, hvilket tal påregnes nået i 1978.

Det vedlagte projekt til udvidelse af renseanlægget bygger på forholdene ved fuld udbygning af oplandet, . . .

Fordeling af anlægsudgifterne . . .

En ligestilling mellem de to grupper – industrivirksomhederne og hospitalerne – kan, når fordeling efter værdi opretholdes, opnås ved enten

1. at lade alle – også hospitalerne – betale efter den faktiske ejendomsværdi, medens der kun betales efter den ækvivalente ejendomsværdi, når denne overstiger den faktiske; men dette kan kommissionen ikke tiltræde efter det fra hospitalernes side oplyste om værdier og spildevandsmængder; som anført under forhandlingerne kom overlandvæsenskommissionen i Århus amt i sagen vedrørende bidraget for sindssygehospitalet i Vejlbjby-Risskov også til det resultat, at hospitalet kun kunne pålignes bidrag i forhold til spildevandsmængden \approx ækv. ejendomsværdi, eller
2. at lade også industrien betale alene efter den ækvivalente ejendomsværdi, d.v.s. spildevandsmængderne.

Det sidste ville medføre, at de to grupper – hospitalerne og industrivirksomhederne – ville komme til at betale bidrag i forhold til vandmængderne, medens den tredje gruppe – den almindelige boligbebyggelse m.v. – skulle betale efter ejendomsværdi.

Da det yderligere under sagens behandling har vist sig, at de stadig forandrede ejendomsværdier skaber vanskeligheder for en retfærdig fordeling efter dette princip også for denne gruppe, har kommissionen fundet det naturligt at undersøge, om ikke også boligbebyggelsen kan pålignes bidrag efter spildevandsmængden, således som det principielt var foreslået i et af Glostrup kommunes tekniske forvaltning i vinteren 1956 udarbejdet hæfte »Fordelingsprincipper og Fordelingsforslag«.

Kommissionen anmodede derfor i skrivelse af 20. jan. 1958 Glostrup kommunalbestyrelse om at fremkomme med et forslag til fordeling af anlægsudgifterne på alle tre grupper interessenter i forhold til ejendommenes vandforbrug, og med skrivelse af 1. april 1958 fremsendte kommunalbestyrelsen et sådant forslag, hvorom bl.a. udtales:

»Kommunalbestyrelsen har i sit møde den 11.f.m. vedtaget principielt at tiltræde det i kommissionens skrivelse af 20. januar 1958 fremsatte forslag, hvorefter udgifterne til renseanlægget fordeles på samtlige ejendomme i oplandet efter vandforbrug, men foreslår samtidig at også driftsudgifterne pålignes de interesserede ejendomme efter samme retningslinier, idet kommunerne, der tidligere har tilbudt at afholde disse udgifter, i stedet yder et tilskud til anlægget på tilsammen 25 % af anlægsudgiften.

Af de bebyggede ejendomme i oplandet er henved 85 % forsynet med vandmåler. Da der endvidere er påbudt installeret vandmåler i for-

bindelse med alle nye vandinstallationer eller større ændringer af ældre installationer i ejendomme forsynet gennem Glostrup vandværk, som dækker ca. 98 % af oplandet, vil forudsætningen for påligning af bidrag efter vandmængde således i det store og hele være til stede. Påbud om opsætning af vandmåler på de resterende ejendomme tillige med nærmere bestemmelser med hensyn til leje, vedligeholdelse og kontrol af måler på de ejendomme, der ikke forsynes fra offentligt vandværk, forudsættes optaget i kendelsen.

Man har på nuværende tidspunkt ikke kunnet tage endelig stilling til, under hvilken form opkrævningen skal finde sted, idet man dels bundet af bestemmelserne i vandløbslovens § 97, stk. 4 og 5, samtidig må ønske en form, der giver det mindst mulige administrationsarbejde fremover.

Såvel anlægs- som driftsbidraget forudsættes i lighed med alle øvrige i henhold til vandløbsloven pålignede bidrag omfattet af den i loven omhandlede fortrinsret som for kommunale skatter.

De af den nuværende bebyggelse indbetalte værdibidrag til 1. udbygning og a conto til 2. udbygning, . . . foreslås tilbagebetalt disse ejendomme under delvis hensyntagen til den mellemtilgængelige konjunkturstigning. . . Man skal foreslå bidragene tilbagebetalt med samme beløb, hvormed de i sin tid er pålignet, inkl. tillæg af renter 4 % p. a. . . .«

Brøndbyernes kommunalbestyrelse meddelte i skrivelse af 4. jun 1958, at den principielt kunne godkende forslaget om påligning af anlægsudgifterne på lodsejerne efter tilledt vandmængde, . . .

Herstedernes kommune var indforstået med at yde et tilskud til anlægsudgiften og var enig i,

at brugerne bør betale driften. Herstedernes kommune kunne derimod ikke gå med til forrentning af de tidligere indbetalte bidrag ved tilbagebetalingen. . . .

Endelig fremsendte Glostrup kommunalbestyrelse, efter at have opnået amtsrådets tilladelse til at optage 30-årige lån til finansiering af renseanlæggets udvidelse, med skrivelse af 5. december 1958 det endelige forslag til udgifternes fordeling. Det hedder herom bl. a.:

»Den samlede udgift ved 2. udbygning af renseanlægget er med renter indtil 1. april 1959 anslået til 5.080.000 kr. ekskl. kurstab.

Glostrup, Brøndbyerne og Herstedernes kommuner afholder tilsammen 25 % af anlægsudgiften, i alt 1.270.000 kr., der fordeles mellem de tre kommuner på den måde, at kommunerne i fællesskab optager et dertil svarende 30-årigt lån, hvorefter ydelsen på lånet til enhver tid deles mellem kommunerne i forhold til de senest opgjorte årlige bidragspligtige vandmængder fra de respektive kommuner. For lånet hæfter de interesserede kommuner i et inden regnskabsmødet nærmere aftalt forhold.

Den øvrige del af anlægsudgiften, i alt 3.810.000 kr., med fradrag af renseanlæggets andel i fonden og med tillæg af kurstab og det beløb, der skal tilbagebetales den nuværende bebyggelse, fordeles på samtlige ejendomme i oplandet efter den nutidige værdi af det i årene 1. april 1959-1. april 1989 anslåede bidragspligtige vandforbrug.

Renseanlæggets andel i fonden anslås pr. 1. april 1959 til 1.640.000 kr., kurstabet til 10 % og tilbagebetalingsbeløbet til 1.680.000 kr. Kurstabet beregnes alene af det pr. 1. april 1959 stående udækkede beløb, idet tilbagebetalingen er foreslået udstrakt over 20 år. Det beløb, hvoraf anlægsbidraget beregnes, fremkommer således:

Grundejernens andel i anlægs- udgiften	3.810.000 kr.
÷ renseanlæggets andel i fonden	1.640.000 –
	<hr/> 2.170.000 kr.
kurstab, 10 % af 2.170.000 =	217.000 –
tilbagebetaling	1.680.000 –
	<hr/> 4.067.000 kr.«

Til det således fremkomne bemærker kommissionen:

Som det fremgår af hele det foregående, har spørgsmålet om fordelingsprincipper været nøje undersøgt, og kommissionen er herefter kommet til det resultat, at det i nærværende tilfælde, hvor det under hensyn til oplandets meget varierede bebyggelse – villakvarterer, høj boligbebyggelse, forretningskvarterer, værksteds- og industrikvarterer, lagre og handelsvirksomheder, hospitaler m.v. – ville være ubilligt at fordele udgifterne til renseanlæg i forhold til ejendommens værdier, idet en sådan fordelingsmåde ville ligge langt fra opfyldelsen af vandløbslovens bestemmelser om fordelingen, jfr. § 74, stk. 5, hvori bl. a. anføres, at »bidragene vil være at afpasse efter den fordel, som hver enkelt ejendom opnår ved anlægget . . . og det tidspunkt, fra hvilket disse fordele kan udnyttes.«

Renseanlæggets udbygning medfører for den enkelte ejendom den fordel, at det fra ejendommen afledede spildevand bliver rensat til opfyldelse af vandløbslovens bestemmelser herom, og denne fordel står i ligefremt forhold til spildevandets mængde og forurening.

En fordeling af anlægsudgifterne efter ejendommens vandforbrug, med passende hensyntagen til forureningen af det forbrugte vand samt fradrag for et eventuelt væsentligt vandforbrug, der ikke afledes til renseanlægget, vil derfor efter kommissionens skøn på den bedste

måde opfylde ovennævnte lovbestemmelse og i tilgift medføre en enkel administration, hvilket Glostrup kommunalbestyrelse har lagt stor vægt på. . .

... Princippet om fordeling efter vandforbrug medfører i forbindelse med den lange bidragsperiode på 30 år en retfærdigere løsning i de tilfælde, hvor f. eks. en virksomheds vandforbrug ved overgang til anden produktion nedsættes betydeligt. Efter de andre for bidragene til renseanlægget foreslåede regler kunne virksomheden ikke forlange det for den store spildevandsmængde pålignede bidrag tilbage, medens virksomhedens samlede bidrag ved fordeling efter vandforbrug automatisk afpasses efter den tid og det omfang, hvori anlægget benyttes.

Endelig tiltræder kommissionen under hensyn til de af Glostrup kommunalbestyrelse givne oplysninger, at det i den foreløbige kendelse af 29. september 1954 godkendte overslag pr. marts 1954 på 4.600.000 kr. (heri renter indtil 1. april 1957) forhøjes til 5.080.000 kr. incl. renter indtil 1. april 1959, men ekskl. kurstab.

Med Glostrup kommunalbestyrelses skrivelse af 5.11.1958 fremsendes oplysninger om vandforbrug, forslag til særbidragsfaktorer m. m., hvorom der bl. a. anføres: . . .

»... For alle ejendomme tilsluttet Glostrup renseanlæg skal gælde:

Al levering af vand skal – uanset om den finder sted fra offentligt vandværk, privat fællesvandværk eller eget vandindvindingsanlæg – ske gennem måler. Vandmålere anskaffes og vedligeholdes af Glostrup vandværk og udlejes på de i vedtægten for benyttelse af vand fra dette vandværk gældende bestemmelser. For ejendomme beliggende i et forsyningsområde under andet offentligt vandværk træder vedtægten for dette vandværk i stedet. Indbygningen af måler sker på ejendommens bekostning og skal for

den nuværende bebyggelse være tilendebragt inden 1. april 1959. Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde dispensere fra denne frist, idet afgiften til renseanlægget i disse tilfælde beregnes med en forholdsvis andel i den for Glostrup vandværk gældende faste vandafgift.

For industrier etc., hvor afløbet har et 5-døgns biokemisk iltforbrug større end 400 mg/l multipliceres vandforbruget med faktoren $\frac{200 + I}{600}$

hvor I er det gennemsnitlige 5-døgns biokemiske iltforbrug. Hvor afløbet i enkelte tilfælde på grund af dets sammensætning måtte vise sig uegnet til biokemisk iltforbrugsbestemmelse, beregnes særbidraget på grundlag af kaliumpermanganatmetoden og en til ovenstående svarende bidragsfaktor.

Eventuelle bidrag for særlig spildevandskoncentration kan opkræves mod et af kommunalbestyrelsen på grundlag af tidligere målinger anslået a conto beløb sammen med opkrævnin-gen af normalafgiften. Regulering af det faktiske særbidrag foretages i forbindelse med en årlig op-gørelse over ejendommens samlede forurening.«

... Kommissionen godkender, at der blandt anlægsudgifterne til de nye anlæg medtages de af interessenterne tidligere indbetalte beløb, ekskl. renter, og at disse beløb tilbagebetales i løbet af 20 år af de nye bidrag mod forrentning regnet fra regnskabsmødets termin.

Tilsyneladende er dette i modstrid med hid-tidig praksis, idet samtlige i Københavns amt hidtil afsagte kendelser, der omhandler tilbage-betalinger, bestemmer, at disse skal betragtes som a conto indbetalinger på de pålignede nye bidrag. I nærværende forslag, hvor anlægsbidra-gene fremkommer som en afgift på ca. en halv snes øre pr. m³ vandforbrug, hvilke bidrag først efter en 30-årig periode vil dække lodsejernes andel af anlægsudgifterne, ville en kontant til-

bagebetaling medføre udbetaling af beløb, der i mange tilfælde ville svare til adskillige års vandforbrug, hvilket ikke er ønskeligt.

Idet de tidligere indbetalte bidrag må betrag-tes som hørende til de respektive ejendomme – og altså ikke til de lodsejere, som tilfældigvis besidder disse ejendomme netop ved regnskabs-mødet – forekommer det derfor kommissionen rimeligt i nærværende tilfælde at udstrække til-bagebetalingen over en årrække. Det er dog en betingelse, at den til enhver tid tilbageværende del af de tidligere indbetalte bidrag forrentes på lige fod med andre til finansieringen op-tagte lån. ...

Kommissionen kan herefter med de gjorte bemærkninger godkende principperne i det af Glostrup kommunalbestyrelse med skrivelse af 5. november 1958 fremsendte forslag til forde-ling af anlægsudgifterne. ...

Bidragene bliver herefter:

Brøndbyernes, Glostrup og Herstedernes kommuner afholder tilsammen 25 % af anlægs-udgifterne, ekskl. kurstab, i alt 1.270.000 kr.

Til dækning af dette beløb optager kommu-nerne et dertil svarende 30-årigt lån på 1.270.000 kr. + kurstab, idet ydelsen på lånet til enhver tid deles mellem kommunerne i forhold til de senest opgjorte årlige bidragspligtige vand-mængder fra de respektive kommuner. De tre kommuner hæfter for lånet i et forhold, der nærmere fastsættes ved regnskabsmødet.

Lodsejerne betaler et bidrag på 11 øre pr. m³ af det bidragspligtige vandforbrug.

Til finansiering af lodsejernes andel optages et andet fælleskommunalt 30-årigt lån på 2.170.000 kr. + kurstab, idet der med hensyn til hæftelserne for lånet forholdes som under det første lån anførte.

Tidligere indbetalte bidrag til renseanlæg til-

bagebetales ejerne af ejendommene over 20 år mod forrentning af restbeløbet fra regnskabsopgørelsen.

Da der vil opstå en midlertidig gæld, voksende til et beløb af ca. 1,0 mill. kr. og derefter aftagende til nul, alt inden for en periode på 20 år, som følge af, at de indkomne bidrag til at begynde med ikke dækker tilbagebetalingsafdragene samt ydelserne på sidstnævnte lån, har Glostrup kommunalbestyrelse af praktiske grunde foreslået, at det oparbejdede underskud afholdes af Glostrup kommune i form af kasseudlæg, der forrentes med den til enhver tid gældende nationalbankdiskonto med tillæg af $\frac{1}{2}$ % p. a. Dette forslag kan kommissionen godkende på betingelse af, at den samme rente anvendes ved forrentningen af tilbagebetalingsbeløbene.

Spørgsmålet om tilbagebetaling af bidrag til regnvandsbassin 1 og 8,5 %-bidragene for Brøndbyvester-distriktet må kommissionen henvise til behandling af de landvæsenskommissioner, der er nedsat til behandling af Rosenåens regulering og supplerende af hovedledningerne i opland A.

Fordeling af driftsudgifterne.

... Kommissionen bestemmer, at kommunerne også skal afholde 25 % af de årlige driftsudgifter, medens resten betales af lodsejerne i forhold til de bidragspligtige vandmængder. Af de kom-

Landvæsenskommissionen for Randers amtrådsreds.

Kendelse af 14. februar 1959 i sag nr. 17/1958. Anke.

Vand II. (*Spørgsmål om ændring af partsfordeling i sag angående uddybning og regulering af afvandingskanal.*) To ankende lodsejere påstod henholdsvis fritagelse for at betale bidrag og nedsættelse af det af landvæsensnævnet fastsatte

munale tilskud kan udgifter til mindre fornyelser og nyanskaffelser afholdes med beløb af indtil 10 % af omhandlede års driftsudgifter.

Driftstilskudet fordeles kommunerne imellem på samme måde som ydelsen på lånet, der optages til dækning af kommunernes andel af anlægsudgifterne, ...

Kommissionen godkender, at kommunerne forlanger al vandforsyning til ejendomme inden for renseanlæggets område målt gennem vandmålere, der opsættes af de respektive kommuner på ejendommens bekostning og som for den nuværende bebyggelse skal være tilendebragt inden den 1. april 1959. Kommissionen tiltræder, at kommunerne i særlige tilfælde det første år dispenserer fra denne frist, og at afgiften til renseanlægget i så tilfælde beregnes som en forholdsmæssig andel i den for de kommunale værker gældende faste vandafgift.

Vandmålerne kontrolleres, vedligeholdes og udlejes efter de for de enkelte kommuner gældende regler.

Brøndbyernes og Herstedernes kommuner fremsender regnskab over de til renseanlægget afledede vandmængder til Glostrup kommune efter nærmere mellem kommunerne aftalte perioder.

Bidragene (anlægs- og driftsbidrag) betales af alle ejendomme i Glostrup renseanlægs opland med følgende undtagelser: ...

bidrag. Landvæsenskommissionen, der skønnede, at begge de ankende havde nogen nytte af reguleringen, nedsatte skønsmæssigt begge de ankendes bidrag.

... Den påankede kendelse konkluderer således:

»Den foran omhandlede uddybning og regulering af sognevandløbet »Hevringholm kanal«

med tilløb vil, såfremt arbejdet ikke inden den 1. december 1958 godkendes til udførelse efter landvindingsloven, være at fremme, udføre og vedligeholde samt udgifterne derved at afholde som foran bestemt og i det hele under adfærd efter loven.«

1. I ankebegæring af 13. november 1958 ... påstår ejeren af matr. nr. 1 e og 3 c Hevringholm hovedgaard, Vivild sogn, proprietær Grue, Julianeholm, ... at de nævnte parceller holdes uden for den nye afvanding, idet det oplyses, at de nuværende afvandingsforhold er fuldt tilfredsstillende, således at der f.eks. i meget fugtige somre med godt udbytte har været avlet raps på arealet. Parcellerne er i 1949 dræned til Hevringholm kanal.

Endvidere anføres, at en tilslutning til den nye afvanding vil bevirke, at dræningssystemet bliver uanvendeligt, således at der skal foretages enten en ny dræning eller omlægning af det gamle system.

Det fremgår af nævnskendelsen, at matr. nr. 1 e er interesseret med 3,70 ha i taxt 3 og matr. nr. 3 c med 6,45 ha i taxt 5.

Ifølge regulativet af 1933 for Hevringholm kanal påhviler der disse parceller 2287 vedligeholdelsesparter af i alt 9998 parter til kanalen, hvilket medfører et forlods bidrag til 90 cm rørledningen på 573 parter af ialt 2593, eller ca. 6.635 kr. af i alt 29.000 kr.

Det i nævnskendelsen pålignede afvandingsbidrag efter taxter udgør for matr. nr. 1 e 171 parter eller ca. 1.980 kr. og for matr. nr. 3 c 323 parter eller ca. 3.736 kr., d.v.s. i alt 494 parter eller ca. 5.716 kr. af i alt 7951 parter eller ca. 92.000 kr.

Bidragene for de nævnte parceller bliver således i alt 1067 parter eller 12.351 kr. af i alt 10.544 parter eller ca. 122.000 kr.

2. I ankebegæringen af 18. november ... fra Forsvarets bygningstjeneste, Nordjydske distrikt, Viborg, ... påstås, at det bidrag, der ved nævnskendelsen er pålagt forsvarsministeriet, nedsættes under hensyn til den vandmængde, forsvaret belaster anlægget med, og der henvises til en vedlagt skrivelse af 20. marts 1958 til landvæsensnævnet, ... hvori udtales, at man vil gå med til at yde et tilskud på indtil 5.000 kr.

...Kommissionsmøde den 21. januar 1959 ...
...Påstanden om, at fru Grues ejendom matr. nr. 1 e og 3 c udgår af projektet fastholdtes for så vidt angår bidrag for areal, idet hun erklærede sig indforstået med, at ejendommen deltager i udgiften til 90 cm rørledningen til havet, da udgiften hertil er beregnet som en kapitalisering af den besparelse i vedligeholdelsesudgiften til Hevringholm kanal, som projektet medfører.

Hun bemærkede, at afvandingen af de omhandlede lodder, som nu sker til Hevringholm kanal, er tilstrækkelig, og henviste til de fremlagte bilag om den avl, der selv i fugtige somre kan vokse på arealet. Såfremt arealet skal udnytte det nye ledningssystem, skal den i 1949 foretagne detaildræning ændres eller fornyes, idet faldet på rørledningen skal vendes. Det fastholdtes, at der ikke ved gennemførelsen af det foreslåede projekt vil kunne forventes en forbedring eller en forøgelse af udbyttet på arealerne, der vil modsvare den betydelige udgift, der ved projektet pålægges klageren. Der sker ingen sænkning af vandstanden i Hevringholm kanal, hvor drænledningerne nu udmunder, og hun bemærker, at projektets gennemførelse ikke vil forringe den nuværende afvanding af parcellerne.

Godsejer Balling udtalte, at så godt som alle

de arealer, der omfattes af projektet, nu afvandes gennem drænrør, der er lagt i for ringe dybde, således at afvandingen ikke er så effektiv, som den vil blive efter projektet. Faldet ved adskillige drænsystemer skal vendes.

Distriktsbestyrer Alsted omtalte besparelserne i vedligeholdelsesudgifter, når Hevringholm kanal afløses af den projekterede 90 cm rørledning. Han tilføjede, at der er taget hensyn til den fordel, fru Grues arealer kan forvente at opnå ved projektets gennemførelse ved de lave takster, de er ansat til, nemlig 3 og 5. Han mente, at alene projektets gennemførelse ville medføre en sænkning af grundvandstanden på alle arealerne inden for interessekurven.

Arkitekt Brøchner påstod forsvarsministeriets bidrag til anlægget nedsat, således at det ikke overstiger 5.000 kr., således som bygningstjenesten tidligere havde tilbudt over for anlægget og landvæsensnævnet.

Han henviste til, at bygningstjenesten måtte foretage en ret grundig rensning af spildevandet på grund af det lille fald, som tilløbsledningen ville få, og at den tilførte vandmængde var meget lille i forhold til vandmængden i projektets afløbsledning. Forsvarets ejendomme ligger uden for afvandsområdet, hvorfor det tilbudte bidrag måtte sættes i relation til de besparelser, der kunne opnås ved den her trufne ordning i stedet for at lede spildevandet den noget længere strækning mod vest til Hevring å. ...

... Landvæsenskommissionen træffer følgende

BESTEMMELSER:

Matr. nr. 3c og 1e, Hevringholm hovedgaard, Vivild sogn, tilhørende proprietær Grue, Julieholm.

Under hensyn til, at de projekterede ledninger giver mulighed for en forøget afvandsdybde, der kan nyttiggøres om ikke før, så når detaildræningen på parcellerne skal fornyes, kan påstanden om, at disse lodder skal udgå af projektet, ikke imødekommes.

Da matr. nr. 3c ikke får samme lette mulighed for tilslutning til det projekterede anlæg som lodderne vest herfor, og da matr. nr. 3c er ansat i takst 5 ligesom disse, uanset at jordbundsforholdene stort set er ens, bestemmer kommissionen, at taksten for matr. nr. 3c vil være at nedsætte til 3, hvorved partsantallet for denne lod nedsættes fra 323 til 194.

Takst 3 for matr. nr. 1e bibeholdes.

Forsvarets bygningstjeneste har efter kommissionens opfattelse mere interesse i at lede spildevandet fra Hevringlejren til anlægget end de tilbudte 5.000 kr. giver udtryk for.

Kommissionen bestemmer, at det bidrag, stort 9.000 kr., som ved nævnskendelsen er pålignet bygningstjenesten, vil være at nedsætte til 7.000 kr. som svarende til den nytte og interesse, bygningstjenesten har i tilslutning til anlægget på de i nævnskendelsen anførte vilkår.

Partsfordelingslisten vil være at omarbejde i overensstemmelse hermed og i øvrigt efter de i nævnskendelsen anvendte principper og med det tagne forbehold om revision af den endelige partsfordeling på grundlag af de faktiske udgifter efter arbejds afslutning.

Fordelingen af udgifterne ved den fremtidige vedligeholdelse skal ske som bestemt i nævnskendelsen, men med de ændringer, der er forårsaget af den foran nævnte nedsættelse af bidrag til anlægsudgifterne fra ejeren af matr. nr. 3c og 1e Hevringholm hovedgaard og fra forsvarsministeriets bygningstjeneste. ...

**Landvæsenskommissionen for Holbæk
amrådskreds.**

Kendelse af 16. februar 1959. Anke.

Vand II. (*Spørgsmål om ændring af partsfordeling i sag om uddybning og delvis rørlægning af sognevandløb, vandløbslovens § 22*). En landmand, der af landvæsensnævnet havde fået pålagt bidrag til et afvandingsforetagende, ankede kendelsen og påstod under hensyn til, at han sad småt i det, og at han ikke ville kunne beholde ejendommen med den ham pålagte byrde, bidraget nedsat, eventuelt at han helt fritoges mod at forpligte sig til ikke at udnytte uddybningen. Landvæsenskommissionen skønnede, at appellanten ved konsekvent udnyttelse af uddybningen ville få valuta for de ham pålagte bidrag, og stadfæstede kendelsen.

... Ved en kendelse af 1. september 1958 har landvæsensnævnet for Kalundborg retskreds truffet bestemmelse om gennemførelse af et af Hedeselskabets Mose- og Engafdeling i Slagelse udarbejdet forslag til uddybning og delvis rørlægning af et sognevandløb over Svallerup og Bjerre Marker i Svallerup sogn og Flinterup Mark i St. Fuglede sogn.

Denne kendelse har boelsmand Søren Larsen ved en skrivelse af 18. september 1958 indanket for landvæsenskommissionen. Appellanten har over for landvæsenskommissionen anført, at de udgifter til afvandingsagens gennemførelse, som er pålagt ham ved landvæsensnævnets kendelse, er så uoverkommeligt store, at han ikke mener sig i stand til at beholde ejendommen, hvis han skal betale de ham pålagte bidrag. ...

... Amtet har ... bevilget appellanten fritagelse for at betale udgifterne ved sagens behandling for landvæsenskommissionen. ...

Den 19. januar 1959 afholdt landvæsenskommissionen ... møde ...

Distriktsbestyrer Vesterby gjorde rede for afvandingsagen og for de dermed forbundne omkostninger og oplyste, at udgifterne for Sø-

ren Larsens vedkommende efter landvæsensnævnets kendelse vil andrage ca. 250 kr. om året pr. ha gennem en 10-årig afdragsperiode, samt at der hertil vil komme en udgift på ca. 150 kr. pr. ha om året til detailafvanding, hvis de opnåede bedre afvandingsforhold skal udnyttes fuldt ud. Disse udgifter vil kunne dækkes af et merudbytte på ca. 10 td. korn pr. ha.

Søren Larsen erklærede sig ganske uinteresset i den foreslåede afvanding og henstillede, at han fritages for at deltage i udgifterne derved, mod at han forpligter sig til ikke at udnytte den opnåede vandspejlsænkning.

Civilingeniør Steenstrup bemærkede dertil, at det ikke vil være hensigtsmæssigt og heller ikke muligt for landvæsenskommissionen ved gennemførelsen af en afvanding at træffe bestemmelse om, at en bredejer ved vandløbet ikke må udnytte den ved afvandingen opnåede fordel.

Det fremgår af det for kommissionen oplyste, at det påhviler appellanten at udrede relativt meget betydelige halvårlige afdrag på private prioriteter i ejendommen, og det må antages, at appellantens vanskeligheder står i forbindelse hermed.

Landvæsenskommissionen finder, at det omhandlede afvandingsarbejde må siges at være en meget bekostelig foranstaltning for interessenterne som helhed; men i betragtning af, at en stor del af appellantens ejendom under de nuværende afvandingsforhold er stærkt vandlidende, og under hensyn til hans jords fortrinlige bonitet, skønnes det dog muligt ved en konsekvent udnyttelse af de driftsmæssige fordele, der kan opnås ved gennemførelsen af det påtænkte afvandingsarbejde, at oparbejde et merudbytte, som kan dække de udgifter, der vil komme til at påhvile appellantens ejendom. Det bemærkes herved, at landvæsensnævnet har

nedsat det anlægsbidrag, som Hedeselskabet havde foreslået pålagt ejendommen med 40 %. Da den omhandlede ejendom derhos efter den skete nedsættelse af det foreslåede anlægsbidrag må skønnes at være relativt gunstigere stillet end flertallet af de øvrige interessenter, findes det ikke rimeligt at nedsætte bidragspligten yder-

Landvæsenskommissionen for Vejle amtsrådskreds (kombineret).

Kendelse af 11. marts 1959 i sag nr. 22/1957. Anke.

Vand II. (Regulering og uddybning af strækning af sognevandløb, vandløbslovens kap. VI, særlig § 20, stk. 2. Spørgsmål om foretagendets hensigtsmæssighed og påkrævhed, om partsfordelingen, samt om hvorvidt det ville volde skade på bestående dambrug, vandløbslovens § 49.)

... Den indankede kendelse er afsagt af landvæsensnævnet for retskreds nr. 45 b og 46 a den 1. juli 1957.

Ved kendelsen blev det bestemt, at et af Det danske Hedeselskabs distriktskontor i Varde udarbejdet projekt om regulering og uddybning af en ca. 5566 m lang strækning af sognevandløbet Simmel bæk fra matr. nr. 2c Elkær by, Grene sogn, til matr. nr. 4e Hinum by, Grindsted sogn, skulle nyde fremme med visse af nævnet fastsatte ændringer. Udgifterne ved anlæget herunder administrationsudgifter og omkostninger ved sagens behandling for landvæsensnævnet skulle ifølge kendelsen afholdes forskudsvis af Grene, Filskov, Ringgive og Grindsted kommuner. I udgifterne fradrages det i henhold til grundforbedringsloven forventede tilskud. ... Lodsejerbidraget fordeltes i henhold til en af kommissionen fastsat partsfordelingsliste på de enkelte lodsejere i et nærmere bestemt antal parter udregnet på grund-

ligere. Som følge af det anførte vil landvæsensnævnets kendelse være at stadfæste.

Sagens omkostninger for landvæsenskommissionen vil i overensstemmelse med amtets fornæste skrivelse af 17. december 1958 være at udrede af det offentlige efter nærmere opgørelse fra kommissionens formand. ...

lag af interesseret areal og nærmere anførte takster.

Den afsagte kendelse er ved skrivelse af 17. juli 1957 af 31 forskellige lodsejere indanket for formanden for landvæsenskommissionen for Vejle amtsrådskreds, civildommer Asger Rasmussen, Kolding, idet de har protesteret såvel mod projektets gennemførelse som mod partsfordelingen for de arealer, der efter de ankende lodsejeres formening ikke trænger til afvanding. Da sagen berører område inden for både Vejle amt og Ribe amt, har landbrugsministeriet i skrivelse af 29. august 1957 nedsat en kombineret landvæsenskommission ...

Kommissionen har som teknisk sagkyndig antaget stadsingeniør E. Bollerup, Vejle.

Ved skrivelse af 23. september 1958 har fiskeriministeriet i medfør af vandløbslovens § 73 udpeget afdelingsleder cand. mag. Knud Larsen, Danmarks fiskeri- og havundersøgelser, til som fiskerisagkyndig at deltage i sagens behandling for kommissionen. ...

24 lodsejere havde efterkommet opfordringen til at indsende klage til landvæsenskommissionen.

Det fremgår af disse klager, at størstedelen af de pågældende lodsejere er modstandere af projektet særligt under henvisning til, at lodsejerne ikke mener at få gavn af reguleringen og til, at afvandingen kan indvirke skadeligt på de arealer, der er anvendelige til tørvegravning.

Enkelte af lodsejerne har alene protesteret mod partsfordelingen.

På lodsejermødet supplerede en del af lodsejerne de indsendte skriftlige klager ved særligt at protestere mod ødelæggelse af tørvejord og mod partsfordelingen.

Da kommissionen på grundlag af skriftlig udtalelse af 19. oktober 1957 fra kommissionens teknisk sagkyndige om, at projektet må anses særdeles formålstjenligt og såvel teknisk som økonomisk forsvarligt og på grundlag af den foretagne besigtigelse og sagens karakter skønnede, at sagen måtte kunne fremmes som landvindings sag, har Det danske Hedeselskab på kommissionens opfordring forelagt projektet for Statens landvindingsudvalg. I skrivelse af 18. juni 1958 ... har landvindingsudvalget meddelt, at udvalget ikke vil kunne indstille sagen til landsbrugsministeriets godkendelse ...

... Landvæsenkommissionen, ... har indhentet en yderligere udtalelse fra den teknisk sagkyndige. Denne har ... henstillet til kommissionen at lade foretage en nærmere besigtigelse i forbindelse med en gennemgang af de til kommissionen indsendte klager. På foranledning af den fiskerisagkyndige har den teknisk sagkyndige endvidere foretaget en nærmere undersøgelse af de med sagen forbundne fiskeriinteresser. Det er i den forbindelse oplyst, at der ved vandløbet findes 6 dambrug, nemlig Simmelbro dambrug, Simmel (bæk) dambrug, der må antages at være godkendt af en landvæsenret samt 4 ikke registrerede dambrug. Alle disse dambrug ligger dog fjernere end 6 km fra det nederste punkt af det af reguleringen berørte areal. Endvidere har den teknisk sagkyndige på den fiskerisagkyndiges foranledning anbefalet at lade foretage en nærmere undersøgelse af jordbundsforholdene med henblik på forekomst af svovl- og jernforbindelser for at kunne bedømme den

skade, der eventuelt vil opstå for fiskebestanden i de nedenfor liggende strækninger af Simmel bæk.

Kommissionen har på grundlag heraf anmodet hedeselskabet om at besigtige de indsendte klageres arealer og foretage en kritisk gennemgang af partsfordelingen i forbindelse med de udmeldte landvæsenkommissærer og lade foretage den foreslåede jordbundsundersøgelse.

På et af kommissionen den 9. december 1958 afholdt forberedende møde på Billund Hotel forelå en skriftlig redegørelse fra distriktsbestyrer Martin Kristensen, Det danske Hedeselskab, og landvæsenkommissærene vedrørende en den 24. oktober 1958 foretaget gennemgang af de enkelte klageres ejendomme tilligemed forslag til delvis ændret partsfordeling for de pågældende lodsejere. På mødet, ... henstillede distriktsbestyrer Kristensen at undlade at lade foretage den begærte jordbundsundersøgelse, som han ville anse for uhensigtsmæssig og kostbar. ...

... Almindeligt lodsejermøde på Filskov kro den 22. januar 1959 ...

På mødet redegjorde distriktsbestyrer Martin Kristensen for projektet ...

De 2 sognerådsformænd for henholdsvis Ringgive og Billund – Grene sogneråd anbefalede projektets gennemførelse, medens sognerådsformanden for Filskov sogneråd ikke udtalte sig om spørgsmålet.

Den fiskerisagkyndige gjorde særligt opmærksom på, at der i jordbunden formentlig findes svovl- og jernforbindelser, som i tilfælde af afvanding kan forventes aktiviseret og ved at skylle ud i vandløbet gennem en lang årrække kan dræbe fiskene i de eksisterende dambrug. Den fiskerisagkyndige gjorde endvidere opmærksom på faren for plumring af vandet, hvilket kan medføre produktionstab.

Den fiskerisagkyndige måtte derfor henstille principalt, at sagen afvises fra landvæsenskommissionen som utilstrækkeligt oplyst, subsidiært at det i kendelsen tydeligt tilkendegives over for lodsejerne, at mulighederne for erstatningsansvar foreligger, og at arbejdet udføres som vinterarbejde.

Distriktsbestyrer Kristensen gjorde gældende, at der ikke var særlig fare for skadelige påvirkninger fra svovl- og jernforbindelser og måtte henvide til vandløbslovens bestemmelser i § 49 om, at der skal gives underretning til de nedenunder liggende dambrug inden for en afstand af 6 km, såfremt der foretages drænings- og udgrøftningsarbejder. ...

På landvæsenskommissionens henstilling har rekvirenten gennem det danske Hedeselskabs afdeling i Viborg efter mødet ladet foretage en jordbundsundersøgelse.

Resultatet af denne undersøgelse foreligger i en af laboratorieforsøgeren Th. Mogensen, Det danske Hedeselskab, ... afgiven erklæring ...

Den foretagne undersøgelse har bestået i en såkaldt svovl-kalk-tilstandsbestemmelse omfattende en bestemmelse i tørstoffet af organisk stof (glødetab), kulsur kalk, sure, opløselige svovlforbindelser og iltelige svovlforbindelser (sulfidsvovl og organisk svovl). Undersøgelsen er baseret på prøveudtagninger af jordbunden 5 forskellige steder inden for området. Disse prøvesteder er angivet på et i sagen fremlagt kort, og jordbundsanalyserne er angivet på 5 skemaer, som er fremlagt under bilag 39 a-f.

I den ovennævnte erklæring af 23. februar 1959 fra laboratorieforsøgeren Mogensen udtales:

Det ses, at der for tiden ikke forekommer opløselige, skadelige svovlforbindelser, og indholdet af sulfidsvovl og organisk svovl er på nuværende tidspunkt uopløseligt. Imidlertid kan

disse kemiske forbindelser ved iltning omdannes til svovlsyre og som sådan virke skadeligt på flere måder, såfremt overskud af base (d. v. s. CaCO_3) ikke er til stede i jorden.

Der er med henblik på en eventuel afvanding og kultivering (landbrugsmæssig udnyttelse af arealerne) foretaget en teoretisk beregning af kalkoverskuddet, der for de her undersøgte profiler vedkommende viser sig at være mere eller mindre negativt. Tallene skal ikke tages bogstaveligt og betyder kun teoretisk de mængder kalk, der er nødvendig for en fuldstændig neutralisation, hvis alt det uopløselige svovl kunne tænkes at blive iltet momentant, men de giver i store træk et billede af tilstanden. Det ses, at kun tørvejorden indeholder betydende mængder af iltelige svovlforbindelser, og at dette indhold tiltager i dybden.

Man kan også få et billede af indholdet af iltelige svovlforbindelser på grundlag af de på skemaet anførte litervægte af tørstoffet (bestemt i laboratoriet). Indholdet af ilteligt svovl bliver da udtrykt i kg S pr. m^3 tørstof.

Den orienterende undersøgelse tyder på, at det væsentligst er ved profil I i 40-60 cm's dybde og ved profil II i 40-80 cm's dybde, at der findes betydende mængder iltelige svovlforbindelser, der vil kunne give anledning til at svovlsyre og svovlsure jernforbindelser ved en eventuel afvanding og dræning kan tilføres det vandløb, der modtager drænvandet. Hvor hurtigt iltningen af de nævnte stoffer foregår, kan ikke siges, da den er afhængig af flere forhold, herunder navnlig afvandingen og dræningens effektivitet.

Efter det således foreliggende finder landvæsenskommissionen at kunne tiltræde, at de fordele, som reguleringen og uddybningen vil medføre, i væsentlig grad overstiger de ulemper og udgifter, som projektet vil medføre. Det bemærkes i den henseende nærmere, at den af

Hedeselskabet foretagne jordbundsundersøgelse ikke efter det foreliggende giver tilstrækkelige holdepunkter til at antage, at projektets gennemførelse vil medføre så skadelige virkninger for eksisterende dambrug, at projektet af den grund bør nægtes fremme. Herefter vil den fiskerisagkyndiges henstilling om sagens afvisning ikke kunne tages til følge, og den af landvæsensnævnet den 1. juli 1957 afsagte kendelse være at stadfæste, dog med de i den nedenfor angivne partsfordelingsliste indeholdte ændringer i fordelingen lodsejerne imellem, og idet det i anledning af de fremkomne protester mod oplægning af fyld på dyrket jord, pålægges rekvirenten under arbejds udførelse at forhandle med bredejerne for om muligt at opnå en forligsmæssig ordning, således at arealer på modsat bred af dyrket jord modtager mere fyld, end de normalt skulle. Evt. aftale om erstatning for sådan modtagelse af ekstra fyld skal forelægges landvæsenskommissionen til godkendelse. Kan mindelig overenskomst ikke opnås, vil fylden, som forudsat i projektet, være at oplægge med halvdelen på hver af bækkens bredder, og spørgsmålet om, i hvilket omfang der herefter

skal betales erstatning for skade på dyrket jord, afgøres af landvæsenskommissionen senest i forbindelse med regnskabsmødet. Af hensyn til den med arbejdets udførelse forbundne fare for grumsning af vandet og den som følge deraf opståede mulighed for skade på fiskeynglen påbyder kommissionen, at arbejdet indstilles i tiden fra den 20. maj-30. juni.

Som følge af de foreslåede ændringer og den fornyede gennemgang af de interesserede arealer fordeles det beløb, som skal udredes af lodsejerne imellem disse i forhold til nedenstående reviderede partsfordelingsliste: ...

THI BESTEMMES :

Den af landvæsensnævnet for retskreds nr. 45b og 46a den 1. juli 1957 afsagte kendelse stadfæstes med de fornævnte ændringer.

Arbejdet bringes til afslutning inden den 1. oktober 1960.

Sagens omkostninger for landvæsenskommissionen udredes af Ringgive sogneråd, Filskov sogneråd og Billund-Grene sogneråd med $\frac{1}{3}$ til hver inden 8 dage efter modtaget opgørelse fra kommissionens formand. ...

Realregister

Brønde.

(Vandindvindning ved boring til brug for dambrug foretaget i strid med lov nr. 54 af 31. marts 1926 § 1, stk. 1. Erstatning tilkendt de skadelidende herunder også en bruger, jfr. lovens § 6, stk. 2.) En landvæsenskommission havde tilkendt to grundejere erstatning for skade tilføjet dem ved to ulovlige borer, som en fiskeriejer havde foretaget til forsyning af sine fiskedamme med vand. Overlandvæsenskommissionen stadfæstede kendelsen under særlig henvisning til, at de normale krav til beviset for, at skaderne skyldtes borerne måtte nedsættes noget, fordi fiskeriejeren ved sin ulovlige adfærd havde vanskeliggjort beviset for skadelidende. 15

Hegn.

En grundejer klagede til hegnsynet over, at en nabo i skellet mellem de to ejendomme havde rejst et 3,75 m højt hegn af flettet trådvæv, og hegnsynet pålagde naboen at lade hegnet nedskære til højst 200 cm. Denne kendelse påankedes ikke, men naboen indskrænkede sig til at bøje hegnet i ca. 200 cm's højde i en vinkel af 45° ind over sin egen grund. Herover klagede grundejeren til hegnsynet, der påbød, at nedskæring skulle finde sted. Denne kendelse ankede naboen til landvæsenskommissionen, der afviste anken i medfør af lov nr. 259 af 27. maj 1950 § 44, stk. 1 20
(Spørgsmål om, hvorvidt en hegnsynskendelse var

påankelig, lov nr. 259 af 27. maj 1950 om hegn § 42 stk. 1 og 2.) En offentlig tilgængelig sti (lovens § 11) på en ejendom grænsede op til en opad skrånende naboejendom. På grund af mangelfuldt eller manglende hegn på naboejendommen generedes stien af affald fra naboejendommen. Stiens ejere indklagede naboerne for hegnsynet, der bl. a. bestemte, at naboerne skulle rejse hegn ud mod stien. Kendelsen indankedes for landvæsenkommissionen. Her påstod de indstævnte anken afvist i medfør af lovens § 42 stk. 1 og 2, men kommissionen fandt, at sagen faldt ind under hegnslovens kap. III, subsidiært kap. II, og bestemte, at realitetsbehandling kunne finde sted 21

(Spørgsmål om træækker på egen grund kunne betragtes som hegn, hegnslov nr. 259 af 27. maj 1950). To rækker ca. 10 m høje popler langs en ejendoms henholdsvis sydgrænse og vestgrænse, men i en afstand af ca. 1,35 m fra naboejendommene, samt et par løvtræer vinkelret på nordgrænsen og ligeledes ca. 1,35 m inde på ejendommens grund fandtes ikke at kunne betragtes som hegn, og en hegnsynskendelse, der havde bestemt, at træerne skulle skæres ned til normeret hegnshøjde, blev derfor ophævet ved landvæsenkommissionens kendelse 32

Landvæsenstretter.

(Spørgsmål om, hvorvidt en hegnsynskendelse var påankelig, lov nr. 259 af 27. maj 1950 om hegn § 42 stk. 1 og 2.) En offentlig tilgængelig sti (lovens § 11) på en ejendom grænsede op til en opad skrånende naboejendom. På grund af mangelfuldt eller manglende hegn på naboejendommen generedes stien af affald fra naboejendommen. Stiens ejere indklagede naboerne for hegnsynet, der bl. a. bestemte, at naboerne skulle rejse hegn ud mod stien. Kendelsen indankedes for landvæsenkommissionen. Her påstod de indstævnte anken afvist i medfør af lovens § 42 stk. 1 og 2, men kommissionen fandt, at sagen faldt ind under hegnslovens kap. III, subsidiært kap. II, og bestemte, at realitetsbehandling kunne finde sted 21

Vand I.

(Godkendelse af ændret benyttelse af et opstemningsanlæg i medfør af vandløbslovens § 67, stk.

1, underkendt og sagen hjemvist). En landvæsenkommission godkendte i medfør af vandløbslovens § 67, stk. 1, første pkt., at et fra gammel tid lovligt bestående opstemningsanlæg, der havde været benyttet til mølleridrft og tildels til elektricitetsproduktion, fremtidig også anvendtes til brug for et dambrug, idet en fremsat påstand om, at en sådan benyttelse ville medføre større ulemper for de i vandløbet interesserede end den hidtidige benyttelse, afvistes. Overlandvæsenkommissionen skønnede, at den udvidede benyttelse ville medføre større ulemper og hjemviste sagen til behandling efter de for nyanlæg forskrevne bestemmelser 8

(Opstemningsanlæg ved å i kombination med uddybning af åen. Vandløbslovens § 2. Påstand om afvisning af anke, jfr. lov om landvæsenstretter nr. 213 af 31 marts 1949 § 38, og om hjemvisning). Ved kendelse af 30. maj 1956 nægtede en landvæsenkommission at tage et andragende om oprettelse af et opstemningsanlæg ved en å til følge, da dette anlæg ville forringe den afvanding, som var tilsigtet ved en samtidig og af samme kommission behandlet sag om uddybning af åen. Begge sager blev behandlet under eet af den overlandvæsenkommission, til hvilken dambrugsansøgeren havde indanket kendelserne. Overlandvæsenkommissionen skønnede, at kombinationen af de to foretagender i væsentlig grad ville forringe den ifølge vandløbslovens § 2 primære anvendelse af vandløbet og stadfæstede landvæsenkommissionens kendelser. En påstand om afvisning, der var baseret på, at den ankende direkte kun var part i dambrugssagen, jfr. landvæsenretslovens § 38 blev ikke taget til følge. Det samme galdt den ankendes påstand om hjemvisning af sagen vedrørende uddybning af åen baseret på, at der for overlandvæsenkommissionen forelå et nyt projekt, som landvæsenkommissionen burde tage stilling til. (Dissens.) . 9

(Forurening af vandløb. Vandløbslovens § 5, stk. 2). I anledning af, at afløb fra en gårdejers mødding og ensilagebeholder havde foruren et vandløb og forvoldt tab for et ved vandløbet anlagt dambrug, tilpligtede et landvæsen navn gårdejereren at udrede et erstatningsbeløb til dambruget. Gårdejereren ankede kendelsen, og til trods for, at den landvæsenkommissionen til-

forordnede fiskerisagkyndige udtalte, at årsagsforholdet mellem de fornævnte afløb og forureningen måtte anses for fastslået, voterede et flertal af kommissionens medlemmer for frifindelse af gårdejerer. Overlandvæsenskommissionen, hvortil kendelsen blev indanket, sluttede sig til landvæsensnævnets standpunkt, men nedsatte erstatningen under hensyn til, at dambrugets ejere på et tidligere tidspunkt end sket burde have indledt undersøgelser til konstatering af skadernes årsag og således have bidraget til en begrænsning af skadernes omfang 12

Vand II.

(Kloakanlæg. Mose benyttet som bundfældningsbassin for spildevand). Da overlandvæsenskommissionen fandt, at udledning af urensset spildevand i en mose som den foreliggende i almindelighed er utilfredsstillende, pålagde den den kommune, der havde udført kloakanlægget, efter forløbet af 5 år påny at forelægge sagen for en landvæsenskommission, som da kunne tage stilling til, hvorledes forholdene i den forløbne tid havde udviklet sig. Den erstatning, der ved landvæsenskommissionens kendelse var tillagt mossens ejer, blev derhos forhøjet. 3

(Kloakanlæg. Spørgsmål om inddragelse af områder under anlægget i medfør af vandløbslovens § 74, stk. 3). En landvæsenskommission havde under henvisning til vandløbslovens § 74, stk. 3 bestemt, at nogle områder, der kunne få naturligt afløb til et påtænkt rensningsanlæg, af hensyn til såvel sundhedsmæssige og hygieiniske forhold som til forurening af recipienten, skulle inddrages under et kloakanlæg, uanset at såvel vedkommende kommunalbestyrelse som samtlige lods ejere i de pågældende områder protesterede. Overlandvæsenskommissionen, der var enig med landvæsenskommissionen i det principielt rigtige i at inddrage de pågældende områder under kloakanlægget, ophævede dog bestemmelsen om områdenes inddragelse under hensyn til de forholdsvis meget store offentlige investeringer, som den tyndt befolkede kommune stod overfor; men det pålagdes kommunalbestyrelsen inden 5 år fra kendelsens dato at indbringe spørgsmålet om områdenes kloakering for en landvæsenskommission. 4

(Forurening af vandløb. Vandløbslovens § 5, stk. 2). I anledning af, at afløb fra en gårdejers møding og ensilagebeholder havde forurenset et vandløb og forvoldt tab for et ved vandløbet anlagt dambrug, tipligtede et landvæsensnævn gårdejerer at udrede et erstatningsbeløb til dambruget. Gårdejerer ankede kendelsen, og til trods for, at den landvæsenskommissionen tilforordnede fiskerisagkyndige udtalte, at årsagsforholdet mellem de fornævnte afløb og forureningen måtte anses for fastslået, voterede et flertal af kommissionens medlemmer for frifindelse af gårdejerer. Overlandvæsenskommissionen, hvortil kendelsen blev indanket, sluttede sig til landvæsensnævnets standpunkt, men nedsatte erstatningen under hensyn til, at dambrugets ejere på et tidligere tidspunkt end sket burde have indledt undersøgelser til konstatering af skadernes årsag og således have bidraget til en begrænsning af skadernes omfang 12

(Kloakanlæg, vandløbslovens § 74, stk. 1; ej grundlag for at pålægge en kommune andel i anlægsudgifterne i medfør af vandløbslovens § 74, stk. 6) 19

(Udpumpningsanlæg befundet lovligt i medfør af vandløbslovens § 105, og betingelserne i henhold til § 93, stk. 1, for at foreskrive nye regler ikke fundet at være tilstede.) Kloak- og spildevand m.m. pumpedes fra gammel tid fra et gadekær over en gårdejers eng ud i Limfjorden. Gårdejerer forlangte, at afledningen blev rørlagt, og at de pumpeinteresserede deltog i udgiften herved. Landvæsensnævnet gav i sin kendelse gårdejerer medhold under henvisning til vandløbslovens § 4, stk. 1, men landvæsenskommissionen fandt, at anlægget var lovligt i henhold til § 105, og at betingelserne i § 93, stk. 1, for at foreskrive nye regler ikke var tilstede. Landvæsensnævnets kendelse ophævedes derfor 22

(Afedning af gipsslam fra fabrik til Lillebælt). Dansk Svovlsyre- og Superphosphatfabrik skulle af med større mængder gipsaffald og søgte landvæsenskommissionen om tilladelse til i rørledning at føre det ud på bunden af Lillebælt. Efter at have hørt et stort antal offentlige myndigheder, der havde offentlige interesser at varetage i anledning af projektet, gav kommissionen tilladelse til afledningen, idet den i det væsentlige

- henholdt sig til de vilkår, som de forskellige myndigheder og kommissionens sagkyndige fandt nødvendige. 25
- (Partsfordeling af udgifterne ved et stort kloakrenseanlæg sat i forhold til vandforbruget, vandløbslovens § 74, stk. 5).* Statens vandløbsudvalg havde afsagt kendelse i sag om renseanlæg, den biologiske del, og bestemt, at en landvæsenskommission skulle fastsætte reglerne for fordelingen af udgifterne herved. Da anlægget havde fungeret i en årrække og ikke kunne forventes helt færdiggjort i nær fremtid, samt da en del »selvindindere af vand« i længere tid havde fået deres spildevand rensat derigennem uden afgift, besluttede kommissionen at afsige en foreløbig kendelse herom og tillagde Odense kommune ret til indtil videre at afkræve selvindinderne et bidrag beregnet i forhold til den vandmængde af åvand eller grundvand, som de havde afledet til anlægget. 27
- (Stort fælleskommunalt renseanlæg. Nyt partsfordelingsprincip. Vandløbslovens § 74, stk. 5).* Tre storkøbenhavnske forstadskommuner i stærk vækst og med stærkt blandet bebyggelse af større og mindre fabriksanlæg, stort sygehus, samt villa- og højbebyggelse, enedes om at etablere et stort fælles renseanlæg for kommunernes spildevand. Udtalt i kendelsen, at det under hensyn til oplandets meget varierende bebyggelse ville være ubilligt at fordele udgifterne til renseanlæg i forhold til ejendommenes værdier, idet en sådan fordelingsmåde ville ligge langt fra opfyldelsen af vandløbslovens bestemmelser om fordelingen, jfr. § 74, stk. 5, hvori bl. a. anføres, at bidragene vil være at afpasse efter den fordel, som hver enkelt ejendom opnår ved anlægget. Da praktisk taget alle ejendomme i distriktet får deres vandforsyning fra vandværk gennem måler, afsagdes herefter kendelse om partsfordeling på basis af vandforbruget som den mest retfærdige løsning af problemet, hvorved man samtidig opnåede det mindst mulige administrationsarbejde ved opkrævning af bidrag. 33
- (Spørgsmål om ændring af partsfordeling i sag angående uddybning og regulering af afvandingskanal.)* To ankende lodsejere påstod henholdsvis fritagelse for at betale bidrag og nedsættelse af det af landvæsensnævnet fastsatte bidrag. Landvæsenskommissionen, der skønnede, at begge de ankende havde nogen nytte af reguleringen, nedsatte skønsmæssigt begge de ankendes bidrag. 38
- (Spørgsmål om ændring af partsfordeling i sag om uddybning og delvis rørlægning af sognevandløb, vandløbslovens § 22.)* En landmand, der af landvæsensnævnet havde fået pålagt bidrag til et afvandingsforetagende, ankede kendelsen og påstod under hensyn til, at han sad småt i det, og at han ikke ville kunne beholde ejendommen med den ham pålagte byrde, bidraget nedsat, eventuelt at han helt fritoges mod at forpligte sig til ikke at udnytte uddybningen. Landvæsenskommissionen skønnede, at appellanten ved konsekvent udnyttelse af uddybningen ville få valuta for de ham pålagte bidrag og stadfæstede kendelsen. 41
- (Regulering og uddybning af strækning af sognevandløb, vandløbslovens kap. VI, særlig § 20, stk. 2. Spørgsmål om foretagendets hensigtsmæssighed og påkrævhed, om partsfordelingen, samt om hvorvidt det ville volde skade på bestående dambrug, vandløbslovens § 49.)* 42
- Vand III.**
- (Vandindvinding ved boring til brug for dambrug foretaget i strid med lov nr. 54 af 31. marts 1926 § 1, stk. 1. Erstatning tilkendt de skadelidende herunder også en bruger, jfr. lovens § 6, stk. 2.)* En landvæsenskommission havde tilkendt to grundejere erstatning for skade tilføjet dem ved to ulovlige boringer, som en fiskeriejer havde foretaget til forsyning af sine fiskedamme med vand. Overlandvæsenskommissionen stadfæstede kendelsen under særlig henvisning til, at de normale krav til beviset for, at skaderne skyldtes boringerne måtte nedsættes noget, fordi fiskeriejeren ved sin ulovlige adfærd havde vanskeliggjort beviset for skadelidende. 15
- Veje.**
- (Spørgsmål om nedlægning af offentlig vej, lov nr. 95 af 29. marts 1957 om bestyrelse af de offentlige veje § 15.)* Nogle gårdejere havde anmodet sognerådet om nedlæggelse af en byvej, idet de selv kun benyttede en anden vej, der gav lettere adgang til landevejen, og idet de hævdede, at by-

vejen var helt overflødig. Sognerådet vedtog efter at have behandlet sagen at nægte at efterkomme anmodningen med den begrundelse, at nogle beboere havde protesteret mod nedlæggelsen, at vejen var meget gammel, og at det var uklart, om den vej, hvortil færdslen ønskedes henlagt, var

offentlig eller ej. Landvæsenskommissionen, hvortil afgørelsen indankedes, udtalte, at den »savner hjemmel til at tillægge ejere, der i forvejen har anden vejadgang, vejret over trediemands ejendom mod ejerens protest«, og sognerådets afgørelse stadfæstedes. 29

Lovregister

Vandforsyningslov nr. 54 af 31. marts 1926	§ 1	15
—	§ 6	15
Landvæsensretslov nr. 213 af 31. marts 1949	§ 38	9
Vandløbslov nr. 214 af 11. april 1949	§ 2	9
—	§ 4	22
—	§ 5	12
—	§ 20	42
—	§ 22	41
—	§ 49	42
—	§ 67	8
—	§ 74	4, 19, 27, 33
—	§ 93	22
—	§ 105	22
Hegnslov nr. 259 af 27 maj 1950	§ 11	21
—	§ 42	21
—	§ 44	20
Vejlov nr. 95 af 29. marts 1957	§ 15	29

NORLUNDBS ROGTRYKKERI, KØBENHAVN

DIS-Danmark

